

Digitale enquête regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten 2009-2012

Stella Blom
Rento Zoutman

Digitale enquête regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten 2009-2012

Amsterdam, 22 maart 2010

Stella Blom
Rento Zoutman

Met medewerking van:
Karin Schaafsma
Manja Abraham
Annelies van der Horst

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding onderzoek en leeswijzer rapportage	4
1.2	Korte historische terugblik	5
1.3	Programma's Cultuurparticipatie 2009-2012	6
1.4	Leren over cultuurparticipatie(beleid)	7
1.5	Onderzoeksaanpak	8
1.6	Respons	9
2	De ontwerpfase van het programma	10
2.1	Inleiding	10
2.2	Kennis in de planfase	10
2.3	Kennisbronnen	10
2.4	Inzichten uit Actieplan Cultuurbereik	11
2.5	Concrete vragen rond het programma	13
2.6	Samenvatting vragen en kennisgebruik in de ontwerpfase	13
2.7	Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête	14
3	Doel, doelgroep en aanpak programma	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Doelstellingen en doelgroepen	15
3.3	Inbedding en verbindingen	17
3.4	Thema Volkscultuur	19
3.5	Samenvatting vragen en kennisgebruik omtrent doel, doelgroep en aanpak programma	20
3.6	Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête	21
4	Uitvoering programma	22
4.1	Inleiding	22
4.2	Organisatie van de uitvoering	22
4.3	Verloop van de uitvoering	24
4.4	Thema verankering	27
4.5	Samenvatting vragen in de uitvoeringsfase	28
4.6	Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête	29
5	Monitoring en evaluatie van het programma	30
5.1	Inleiding	30
5.2	De uitvoering in beeld	30
5.3	Evaluatie van resultaten en effecten van projecten en beleid	30
5.4	Organisatie van kennisdeling	31
5.5	Wat vindt men na een jaar van uitvoering en resultaten?	31
5.6	Samenvatting vragen omtrent monitoring en evaluatie	32
5.7	Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête	32
6	Samenvatting, conclusies en aandachtspunten	34
6.1	Vragen en kennisontwikkeling cultuurparticipatie eerste meetjaar	34
6.2	Van kennisvraag naar kennisactiviteit	37
6.3	Meetjaar 2010	37

	Bijlagen	38
Bijlage 1	Respons	39
Bijlage 2	Tabellen	40
Bijlage 3	Begrippen	50

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek en leeswijzer rapportage

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft in overleg met het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de Regeling cultuurparticipatie voor gemeenten en provincies 2009-2012 ontworpen. De regeling vormt het inhoudelijke en procedurele kader voor de decentralisatie-uitkering cultuurparticipatie en is bedoeld voor het stimuleren van de actieve cultuurparticipatie van *alle* burgers in Nederland, te beginnen bij jongeren.

Het fonds en zijn partners hebben afgesproken de uitvoering en de resultaten van de regeling te monitoren en de regeling in 2012 te evalueren. Zij stellen met nadruk dat zij de regeling monitoren en evalueren om *te leren en te verbeteren* en niet om te verantwoorden en af te rekenen. Het fonds initieert en faciliteert onderzoek en andere kennisactiviteiten onder de vlag van het 'Kennisatelier voor actieve cultuurparticipatie'. Uitgangspunt voor de activiteiten is een gezamenlijke informatie- en kennisbehoefte.

In opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie ontwikkelde DSP-groep een internetenquête en zette die in 2009 uit onder gemeenten en provincies. Het Fonds wil met de enquêtes de ervaringen van gemeenten en provincies met de programma's cultuurparticipatie inzichtelijk maken voor alle deelnemers aan de regeling. Met de opbrengst en de analyse daarvan kunnen gemeenten en provincies leren van elkaars ervaringen.

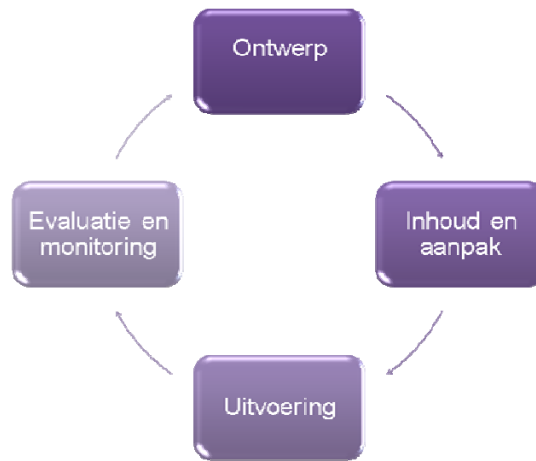
De enquête uitgevoerd in 2009 levert informatie voor onderling leren en voor kennisactiviteiten georganiseerd door het Fonds. DSP-groep gebruikt de opbrengst van de enquête ook bij het opstellen van volgende enquêtes.

Het fonds heeft voor de methode van een digitale enquête is gekozen, omdat dit een efficiënte manier is om vergelijkbare gegevens te inventariseren. De enquête heeft primair betrekking op de Regeling Cultuurparticipatie. Waar relevant komt ook het reguliere beleid voor cultuurparticipatie van de provincies of gemeenten aan de orde.

Leeswijzer

De rapportage, die voor u ligt, is opgebouwd aan de hand van vier fasen, gebaseerd op een beleidscyclus (zie figuur 1):

- 1 Ontwerp
- 2 Inhoud en aanpak
- 3 Uitvoering
- 4 Monitoring en evaluatie

Figuur 1: beleidscyclus

Ieder hoofdstuk eindigt met een samenvatting van de kennisvragen van provincies en gemeenten. De kennisvragen komen direct uit de antwoorden van gemeenten en provincies in de enquête of uit de analyse van deze antwoorden door DSP-groep.

In het eerste hoofdstuk geven we een korte historische terugblik naar de periode Actieplan Cultuurbereik (2001-2008), gevolgd door een korte weergave van de analyse van de Programma's Cultuurparticipatie 2009-2012 door Cultuurnetwerk. Vervolgens gaan we in op de onderzoeksaanpak en respons.

In het volgende hoofdstuk gaan we in op de totstandkoming van de programma's. Welke kennisbronnen raadpleegden provincies en gemeenten bij het ontwikkelen van het plan en welke vragen leefden er? (hoofdstuk 2)

In Hoofdstuk 3 gaan we in op de inhoud van de programma's cultuurparticipatie van de 35 gemeenten en 12 provincies. Wat willen provincies en gemeenten na vier jaar uitvoering van het programma hebben bereikt en voor welke doelgroepen? Welke aanpakken kiezen zij?

Daarna komt de uitvoering van de programma's aan de orde in hoofdstuk 4. Welke samenwerkingspartners worden betrokken en waarom? Welke kansen en knelpunten kwamen in het eerste jaar tegen? En, welke vragen leverde dit op? Hoofdstuk 5 ten slotte gaat in op hoe provincies en gemeenten zicht krijgen en houden op de resultaten van het programma en hoe zij onderzoek naar de programma's hebben ingericht. We eindigen het rapport met conclusies en aanbevelingen over vragen en kennisontwikkeling. Ook kijken we vooruit naar het tweede meetjaar (2010). (hoofdstuk 6)

1.2 Korte historische terugblik

De programma's van provincies en gemeenten staan uiteraard niet op zichzelf. De meeste deelnemers aan de regeling cultuurparticipatie hebben eerder deelgenomen aan (twee keer vier jaar) Actieplan Cultuurbereik (looptijd 2001-2008). De in deze periode opgedane ervaringen en inzichten spelen een rol bij de totstandkoming van het huidige programma.

Het Actieplan Cultuurbereik is twee perioden van vier jaar van kracht geweest. De doelstelling voor de eerste periode luidt:

Meer en ander publiek voor cultuur:

- versterking van de programmering
- ruim baan maken voor culturele diversiteit
- investeren in jeugd
- beter zichtbaar maken van cultureel vermogen
- culturele planologie op de agenda zetten

Inzichten op basis van evaluatie van de eerste vier jaar, leidden ertoe dat voor de tweede periode in plaats van bovenstaande doelstellingen gekozen werd voor één brede doelstelling:

Versterken van het cultureel bewustzijn van burgers door het vergroten van zowel het publieksbereik als de actieve participatie in kunst en cultuur.

Provincies en gemeenten kregen binnen de brede doelstelling ruimte om een programma te realiseren gebaseerd op de eigen lokale/regionale infrastructuur en de wensen van gemeente of provincie. Het zette hen ertoe aan na te denken over hun cultuurbeleid, prioriteiten, samenwerkingspartners, inzet van instrumenten en hun middelen.

In 'Van Stolling naar Stroming', het rapport van de commissie Cultuurbereik, staan de opbrengsten, kansen en knelpunten van acht jaar cultuurbereik binnen het Actieplan. Eén van de conclusies luidt dat doelstellingen niet concreet genoeg geformuleerd zijn. Dit maakt de doelstellingen lastig meetbaar. Provincies en gemeenten spreken de behoefte uit tot ondersteuning bij deze en andere kwesties, ook in de uitvoering. De commissie adviseert het aanbod aan kennisactiviteiten uit te breiden.

1.3 Programma's Cultuurparticipatie 2009-2012

Na de periode Actieplan Cultuurbereik 2001-2008 is nu de Regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten van kracht. Deze regeling is opgezet om het cultuurparticipatiebeleid van de deelnemende gemeenten en provincies te ondersteunen. Doelstellingen van de regeling zijn:

Het stimuleren van cultuurparticipatie van alle burgers opdat iedere Nederlander, te beginnen bij jongeren, actief in aanraking komt met een cultuurdiscipline:

- *Meer mensen doen mee, georganiseerd en ongeorganiseerd.*
- *Er komt betere ondersteuning (begeleiding, scholing, presentatiemogelijkheden, samenwerking met professionals).*

Gemeenten en provincies stelden programma's op voor de periode 2009-2012. Deze plannen volgden een vooraf opgesteld format waarin de, in overleg met OCW, IPO en VNG vastgestelde, programmalijnen en thema's van het fonds waren opgenomen. De programmalijnen zijn amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur. De thema's zijn diversiteit, vernieuwing en verankering.

Onderdelen van het programma vormen het opstellen van een SWOT-analyse, zo precies mogelijk geformuleerde programmadoelstellingen en aandacht voor de wijze waarop de resultaten en effecten worden gemonitord en geëvalueerd. Het motto is 'meten is weten'. Uitgangspunt is dat *evidence based knowledge*¹ inzicht geeft: Doen we de goede dingen? En doen we ze goed?

Cultuurnetwerk Nederland² heeft de programma's van provincies en gemeenten geanalyseerd. De analyse geeft inzicht in de gekozen prioriteiten en verbanden. De rapportage gaat op geaggregeerd niveau in op de inhoud van de programma's, onder andere met betrekking tot de cyclus 'stellen van doelstellingen en outputindicatoren', 'monitoren van resultaten' en 'evaluatie van monitoring'. Cultuurnetwerk concludeert dat alle plannen aandacht besteden aan de cyclus, maar dat in de helft van de plannen een deel van de cyclus ontbreekt. Ook bevatten niet alle plannen een volledige SWOT analyse. Bij circa 30% van de programma's wordt geen verbinding gelegd tussen de SWOT analyse en het beleid voor de komende vier jaar. Ook hebben veel SWOT analyses geen kwantitatieve basis. In veel provincies en gemeenten ontbreken die cijfers. Cultuurparticipatie is nog relatief weinig gemeten in bevolkingsonderzoeken en er is nog geen nulmeting.

1.4 Leren over cultuurparticipatie(beleid)

Cultuurbeleid is voor veel provincies en gemeenten meer dan cultuurparticipatie. Zij hebben naast het programma een meer of minder uitgebreid regulier cultuurbeleid. Verder verbinden zij steeds vaker het cultuurbeleid aan andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld aan doelstellingen voor sociale samenhang of leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit of toerisme. De toenemende complexiteit van de maatschappij en de eisen die dit stelt aan de flexibiliteit van overheidsorganisaties leidt ertoe dat kennis een steeds belangrijkere rol gaat spelen. Dit vraagt van overheidsorganisaties dat zij lerende organisaties worden.

Kwaliteitsverbetering

In de praktijk blijkt monitoring en evaluatie en het verbinden van consequenties voor beleidsvorming aan onderzoeksresultaten niet altijd eenvoudig.

Over meten van resultaten en effecten van beleid en lerende organisaties is veel kennis beschikbaar. De hectiek en weerbarstigheid van de dagelijkse praktijk van veel provincies en gemeenten maakt dat deze kennis niet altijd haar weg vindt in de organisatie.

Veel kennis wordt opgedaan door gewoon te doen. Tijdens de ontwikkeling en uitvoering van cultuurparticipatiebeleid doen provincies en gemeenten veel ervaringskennis op, *tacit knowledge*³. Deze kennis zit in de hoofden van mensen. Beleidsmedewerkers van provincies en gemeenten worstelen vaak met vergelijkbare vraagstukken. Zij hebben ervaringen uit de praktijk soms gedocumenteerd (onderzoek, notities, publicaties), maar delen deze niet vanzelfsprekend met collega's.

Noot 1 Gerard Schouw (2009), Een slimme stad is een lerende stad.

Noot 2 Analyse werkplannen provincies en gemeenten 2009-2012, voor de werkconferentie van het FCP d.d. 26-03-09 (Paul Vogelesang et al.).

Noot 3 Philippe Baumard (1999), Tacit knowledge in organizations.

Het fonds ondersteunt en stimuleert provincies en gemeenten bij het benutten van beschikbare kennis en kennisontwikkeling over de Programma's Cultuurparticipatie. De digitale enquête biedt inzicht in welke vragen er leven bij provincies en gemeenten, wat zij doen om vragen te beantwoorden en welke inzichten dit oplevert. De uitkomsten zijn onderdeel van een breder programma van monitoring en evaluatie van het fonds. Het brede programma moet bijdragen aan:

Het benutten van zowel kennis uit de wetenschap als ervaringskennis, voor (gezamenlijk) leren over cultuurparticipatie en cultuurparticipatiebeleid.

Een en ander draagt bij aan een kwalitatief beter cultuurparticipatiebeleid.

1.5 Onderzoeksaanpak

De internetenquête cultuurparticipatie biedt informatie waaraan provincies of gemeenten zich kunnen spiegelen.

De digitale enquête is opgebouwd aan de hand van een aantal opeenvolgende stappen van beleidsvorming: ontwerp, inhoud en aanpak, uitvoering, en evaluatie en monitoring. We onderzoeken de vragen en het kennisgebruik op het terrein van elk van deze vier beleidsfasen.

De digitale enquête signaleert vragen van provincies en gemeenten en volgt de ontwikkeling rond het programma cultuurparticipatie gedurende drie jaar. De vragenlijst bevat in het eerste meetjaar relatief veel open vragen, om zo inzicht te verkrijgen in de overwegingen van de betrokken beleidsmedewerkers. De antwoorden worden benut voor de vraagformulering in de komende meetjaren (2010, 2011). De vragenlijst bevat drie zogenaamde themavragen over onderwerpen die gedurende de drie meetjaren extra aandacht krijgen:

- 1 De kennisontwikkeling binnen de programmaliijn *volkscultuur*.
- 2 De *verankering* van succesvolle activiteiten.
- 3 Inzicht in *resultaten*.

Een digitale enquête als onderzoeksinstrument

De digitale enquête geeft een eerste beeld van de ervaringen met de programma's Cultuurparticipatie, maar het is onvermijdelijk dat de beantwoording van de enquête nieuwe vragen oproept over het feitelijk verloop, de motivering van gemaakte keuzen en de thema's waarover men kennis wil verwerven. Het instrument enquête kent hier zijn beperkingen, maar aanvullende informatie kan natuurlijk worden verkregen langs andere wegen, bijvoorbeeld via kwalitatief onderzoek (interviews met provincies en gemeenten of de selectie en presentatie van goede voorbeeldprojecten). Dit materiaal levert een basis voor interpretatie, uitleg en analyse van de gegevens.

1.6 Respons

De vragenlijst is door de meeste respondenten ingevuld in de periode tussen 27 november en 11 december 2009. Deze periode is verlengd tot en met 24 december, om nog meer provincies en gemeenten in de gelegenheid te stellen deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk hebben alle twaalf provincies en alle 31 gemeenten de digitale vragenlijst ingevuld⁴. We hebben in dit eerste meetjaar veel inzet gevraagd van de provincies en gemeenten die de vragenlijst hebben ingevuld en danken hen voor de vlotte beantwoording.

Vier gemeenten hebben de vragenlijst na het verstrijken van de deadline ingevuld, omdat zij daartoe binnen de gestelde tijd geen gelegenheid konden vinden. De resultaten konden we helaas niet meer meenemen in de analyse die ten grondslag ligt aan deze rapportage. De uitkomsten geven we wel weer in de spreadsheet (zie paragraaf 1.4).

In de bijlage vindt u een overzicht van de deelnemers aan de regeling cultuurparticipatie. Daarbij geven wij aan welke vier gemeenten niet zijn meegenomen in de analyse.

Noot 4 De resultaten van vier gemeenten hebben wij na de deadline binnengekregen en konden wij niet meer verwerken in de tabellen die als basis dienen voor de eindrapportage 2009. Het betreft Den Haag, Haarlemmermeer, Haarlem en Breda. De uitkomsten zijn wel opgenomen in de spreadsheet.

2 De ontwerpfase van het programma

2.1 Inleiding

Provincies en gemeenten maken in het programma Cultuurparticipatie een lokale/regionale vertaling van de landelijke gesignaleerde uitdagingen in cultuurparticipatie. De keuzen en veronderstellingen die provincies en gemeenten in de ontwerpfase maken of niet maken, werken door tijdens de gehele uitvoering van het programma. Het is daarom van belang dat zij kennis hebben van de specifieke lokale/regionale context en problematiek, om zo goed te kunnen bepalen welke doelen moeten worden gesteld om cultuurparticipatie met succes te bevorderen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de bronnen die provincies en gemeenten benutten om kennis te vergaren voor het cultuurparticipatiebeleid, en signaleren we welke vragen zij hebben in deze fase.

2.2 Kennis in de planfase

Idealiter baseren beleidsmakers de beleidsdoelstellingen en de inzet van middelen om doelstellingen te bereiken mede op kennis van feiten en cijfers.

Het gaat in de planfase om:

- 1 kennis van het probleem en de context
- 2 kennis over eigen positie en rol
- 3 kennis over alternatieven en mogelijke beleidsinstrumenten
- 4 kennis over monitoren van resultaten van het beleid
- 5 kennis over meten van resultaten van het beleid
- 6 kennis over de uitvoering
- 7 benutten van kennis voor bijsturen van (uitvoering van) beleid⁵

Bij elkaar zijn dit belangrijke ingrediënten voor de uiteindelijke evaluatie van beleid: bieden de ingezette middelen het beoogde resultaat (output) en de beoogde maatschappelijke effecten (outcome). In de praktijk verloopt het proces van beleidsvorming uiteraard vaak minder gestroomlijnd. Dit lezen we terug in de uitkomsten van de digitale enquête.

2.3 Kennisbronnen

We maken bij de kennisbronnen onderscheid tussen het raadplegen van personen en het raadplegen van overige bronnen.

Noot 5 Naar: Een slimme stad is een lerende stad, Gerard Schouw (2009) en Kennismanagement in de publieke sector, Duivenboden, Hein van; Miriam Lips en Paul Frissen (Eds.) (1999)

Personen

Wie raadpleegt men bij het ontwikkelen van het programma?

- Alle respondenten hebben collega's binnen de eigen provincie of gemeente en professionals uit het culturele veld geraadpleegd bij de ontwikkeling van het programma
- Minder dan 50% van de respondenten raadpleegt professionals uit de onderwijssector
- 30% van de respondenten raadpleegt de welzijnssector.
- Vier gemeenten raadplegen contactpersonen bij corporaties bij het opstellen van het programma. (zie tabel B 2.1)
- In vergelijking met de gemeenten raadplegen provincies vaker personen van buitenaf:
  - zoals collega's van andere provincies of gemeenten, 92% vs. 61%;
  - extern deskundigen 75% vs. 32%

Overige bronnen

Provincies en gemeenten is gevraagd naar overige bronnen, die zij hebben benut bij het ontwikkelen van het programma (zie tabel B 2.2).

- Provincies en gemeenten raadplegen vrijwel zonder uitzondering de eigen evaluatie van het Actieplan Cultuurbereik⁶.
- Ca. 30% van de respondenten raadpleegt evaluaties van het Actieplan Cultuurbereik van andere provincies en gemeenten.
- De landelijke evaluatie ligt vaker tussen de stapel bestudeerde literatuur (n=25), relatief vaker bij provincies (75%) dan bij gemeenten (52%).
- Provincies raadplegen ook vaker andere landelijke evaluaties, onderzoeken en internetsites dan gemeenten
- Internet werd in ruim 60% van de gevallen geraadpleegd (tabel B 2.3). De meest genoemde sites in dit verband zijn: www.cultuurparticipatie.nl (n=30), www.minocw.nl (n=28), www.volkscultuur.nl (n=27).
- Via internet werden ook diverse andere bronnen, (tijdschrift)artikelen en (vak)literatuur gevonden.

2.4 Inzichten uit Actieplan Cultuurbereik

Vrijwel alle deelnemers aan het Actieplan Cultuurbereik hebben hun actieplan geëvalueerd:

- Alle twaalf provincies hebben meegedaan aan Actieplan Cultuurbereik en hebben het Actieplan geëvalueerd.
- 28 van de 30 gemeenten die aan het Actieplan Cultuurbereik hebben deelgenomen hebben het Actieplan geëvalueerd.

Meestal is op alle onderdelen geëvalueerd (negen provincies en 22 gemeenten). In slechts een beperkt aantal gevallen zijn alleen afzonderlijke onderdelen onder de loep genomen.

Het overgrote merendeel (90%) is tevreden over hoe het Actieplan Cultuurbereik werd geëvalueerd. Hoe hebben provincies en gemeenten geëvalueerd?

- Gesprekken met uitvoerders (51%) en kwantitatief onderzoek (56%) vormen het vaakst de basis voor de evaluatie (zie tabel 2.12).

Noot 6 Van de deelnemers aan de regeling (n=43) hebben er 42 tevens deelgenomen aan het Actieplan Cultuurbereik, waarvan 12 provincies en 30 gemeenten.

- Opvallend is dat slechts een 1/5^e van de provincies en gemeenten terugblikken met de (uitvoerende) projectgroep.
- Eveneens 1/5^e van de provincies en gemeenten zet zwaardere instrumenten in, zoals een adviescommissie of visitatie.
- Een opvallende, want slechts eenmaal voorkomende, keuze is om interviews te houden met de doelgroep, in dit geval jongeren.

De evaluaties zijn er vooral op gericht de resultaten van het Actieplan in beeld te brengen (zie tabel B 2.13). Dat blijkt ook uit de hierboven beschreven middelen om de opbrengsten van het Actieplan in beeld te brengen.

Veel provincies en gemeenten zien de resultaten van het Actieplan als basis voor het Programma Cultuurparticipatie. Na cultuurbereik is in de huidige periode aandacht voor (actieve) cultuurparticipatie.

De gemeente Maastricht brengt de ontwikkeling als volgt onder woorden: *'2001-2004 kindertijd, 2005-2008 pubertijd en 2009-2012 jong volwassenheid'*.

De twee periodes van het Actieplan hebben succesvolle projecten opgeleverd die provincies en gemeenten voortzetten via het Programma Cultuurparticipatie of hebben opgenomen in het reguliere beleid.

Een enkele respondent noemt concrete uitkomsten. Zoals de gemeente Hengelo: *Er is een toename geconstateerd van 7% in de deelname aan kunstzinnige activiteiten ten opzichte van 2003.*

De verwijzingen naar onderzoeksresultaten bij vraag naar opgedane inzichten in de periode van het Actieplan Cultuurbereik en de lessen die dit voor het programma oplevert zijn echter schaars.

Een uitzondering vormt de gemeente Heerlen, die voor het programma de volgende -korte, maar krachtige- les heeft getrokken: *meer specifieke doelen, inhoudelijk sterker programma, betere focus.*

Wat gebeurt er vervolgens met de inzichten?

- Vrijwel alle provincies en gemeenten gebruiken de evaluatie bij het opstellen van het Programma Cultuurparticipatie.
- Ruim de helft heeft de beleidsnota cultuur bijgesteld op basis van de evaluatie.
- In een kwart van de gevallen leidt evaluatie van het Actieplan tot bijstelling van het reguliere cultuurparticipatiebeleid.
- Borging van succesvolle activiteiten wordt slechts eenmaal benoemd.

Slechts vier provincies en vijf gemeenten hebben een publicatie verzorgd met gegevens over het Actieplan Cultuurbereik. Voor het merendeel blijft het dus bij interne verslagen en notities.

2.5 Concrete vragen rond het programma

Bijna een kwart van de provincies en gemeenten (n=10) heeft concrete vragen naar aanleiding van de totstandkoming van het Programma Cultuurparticipatie⁷. Het gaat om vragen over de specifieke provinciale situatie van:

- cultuurparticipatie (n=2)
- volkscultuur (n=1)
- monitoring (n=2)

Gemeenten hebben vooral behoefte aan voorbeeldprojecten en 'best practices' van vergelijkbare gemeenten, maar ook uit het buitenland (bijvoorbeeld Engeland). Zij noemen de volgende voorbeelden:

- Hoe bouw je een goed stedelijk programma culturele talentontwikkeling op?
- Voorbeeldprojecten op het gebied van volkscultuur.
- Evaluaties van (digitale) platforms van amateurkunstenaars.
- Organisatievormen van marktplaatsen cultuureducatie.
- (On)mogelijkheden binnen de programmaliijn cultuureducatie.
- Sturingsinstrumenten
- Hoe bevorder je deelname aan amateurkunst?

Een aantal respondenten stelt vragen over monitoring en evaluatie:

- Hoe geef je invulling aan onderzoek en evaluatie van het programma met het oog op bijsturen van beleid en beoordelen van het resultaat, effect of verloop van het proces van de uitvoering van het programma? Waar kun je kennis en informatie hierover vinden?
- Hoe stel je concrete, meetbare (SMART) doelstellingen op? In hoeverre is SMART definiëren wenselijk?

2.6 Samenvatting vragen en kennisgebruik in de ontwerpfase

Het Programma Cultuurparticipatie is voornamelijk een aangelegenheid van beleidsmedewerker(s) cultuur en culturele instellingen. Onderwijs en welzijn worden door minder dan de helft van provincies en gemeenten betrokken in de ontwerpfase. Gemeenten betrekken in deze fase minder dan provincies externe partijen voor verwerving van kennis en informatie. Opvallend is dat een aantal gemeenten woningbouwcorporaties raadplegen, provincies doen dit niet.

Vrijwel alle provincies en gemeenten hebben het Actieplan Cultuurbereik geëvalueerd. Gesprekken met uitvoerders en/of kwantitatief onderzoek vormden daarvoor vaak de basis. Het overgrote merendeel van de respondenten is tevreden met de wijze van evalueren. Een opvallend hoog percentage. De meeste provincies en gemeenten gebruiken gesprekken en kwantitatief onderzoek als instrumenten bij de evaluatie van het Actieplan Cultuurbereik. Resultaten hiervan worden niet besproken in een project- of klankbordgroep. Uit de evaluatie van Actieplan Cultuurbereik zijn slechts weinig publicaties voortgekomen.

Noot 7 Provincies en gemeenten die vragen stellen hebben even vaak naar antwoorden gezocht via evaluatie en onderzoek.

Provincies en gemeenten geven aan dat zij succesvolle projecten uit de actieplanperiode voortzetten via het huidige programma. Ook bouwen zij voort op de in de voorafgaande periode opgebouwde samenwerkingsverbanden en netwerken. Op basis van de uitkomsten van de internetenquête kunnen we geen conclusies trekken over hoe provincies en gemeenten de uitkomsten van de evaluaties Actieplan Cultuurbereik hebben verwerkt in het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012.

Ruim driekwart van de provincies en gemeenten heeft geen concrete vragen voor het Programma Cultuurparticipatie. De overige tien provincies en gemeenten hebben vragen over:

- de verwachtingen van het fonds ten aanzien van monitoring van het programma
- de lokale situatie
- selectie van interventies om geformuleerde doelstellingen te bereiken
- (inter)nationale 'good practices'

2.7 Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête over de ontwerpfase

Ter aanvulling op de vragen die provincies en gemeenten zelf naar voren brengen, volgen hieronder een aantal vragen zoals geformuleerd door DSP-groep op basis van de uitkomsten van de enquête:

- Welke interne en externe partners betrek je bij de invulling en uitvoering van het programma? Hoe doe je dit? Wat levert het op?
- Wanneer bij de totstandkoming van het programma weinig tot geen externe partijen zijn betrokken, heeft dit dan gevolgen voor de kwaliteit van het programma en de uitvoering ervan?
- Welke kennis en informatie ontvangen gemeenten van woningbouwcorporaties? Betrekken zij corporaties ook in een later stadium? Dezelfde vragen gaan op voor bijvoorbeeld afdeling onderwijs, jeugd, sociale zaken of welzijnsorganisaties.
- Hoe kun je de opgedane kennis bij gemeente of provincie ontsluiten en benutten voor het bijstellen en formuleren van beleid? Niet alleen voor de verantwoordelijk ambtenaar maar ook voor derden. Als niet gekozen is voor een publicatie (zoals we tegenkomen bij het actieplan Cultuurbereik), hoe delen provincies en gemeenten hun kennis en ervaring dan extern en wat leidt tot de keuze om uitkomsten wel of niet te publiceren?

3 Doel, doelgroep en aanpak programma

3.1 Inleiding

Tijdens de ontwerpfase stellen provincies en gemeenten de doelstellingen en doelgroepen van het programma vast. Ook maken zij keuzen over de positionering van het programma ten opzichte van breder cultuurbeleid en ten opzichte van andere beleidsterreinen. In dit eerste meetjaar krijgen we zicht op de voornaamste doelen en doelgroepen van provincies en gemeenten en in de gekozen aanpak om de doelstellingen van het programma te bereiken. Het thema Volkscultuur krijgt in de enquête extra aandacht, omdat dit een nieuw terrein is en het interessant is om de ontwikkelingen op dit gebied gedurende drie jaar te volgen.

3.2 Doelstellingen en doelgroepen

Via de digitale enquête is provincies en gemeenten gevraagd aan welke concrete doelstelling zij in ieder geval na vier jaar regeling cultuurparticipatie willen voldoen. Antwoorden die provincies (n=12) op deze vraag geven bevatten vaak meer dan één doelstelling. De meeste provincies hebben in ieder geval als belangrijke doelstelling geformuleerd dat zij cultuurparticipatie van hun bewoners willen vergroten (n=9). Daarvan richtten zich twee in het bijzonder op de vergroting van de deelname van jeugd. Vier provincies noemen de versterking van de culturele infrastructuur als belangrijke concrete doelstelling. Drie provincies vinden innovatie en vernieuwing een belangrijke bijdrage van het programma. Zij willen zo nieuwe doelgroepen bereiken, vernieuwende uitingen van volkscultuur stimuleren en een cultureel klimaat scheppen met ruimte voor talent en vernieuwing. Amateurkunst versterken en verankering van cultuureducatie komen elk slechts één keer voor als belangrijkste doelstelling. Een aantal provincies herhaalt hier de doelstellingen uit het programma zoals dat is ingediend bij het fonds en brengt geen nadere prioritering aan.

Bij gemeenten is de meest genoemde doelstelling het vergroten van actieve cultuurparticipatie (n=17). De tweede plaats is voor (verankering van) cultuureducatie (n=9). Drie gemeenten formuleren hun meest belangrijkste doelstelling over de culturele identiteit van bewoners en/ of van de gemeente. Het versterken van de culturele infrastructuur (bijvoorbeeld een kennis- en adviescentrum gekoppeld aan het centrum voor cultuureducatie) en wijkgerichte activiteiten vindt men ongeveer even belangrijk. Twee gemeenten benoemen amateurkunst in hun meest concrete doelstelling.

Het volgende overzicht geeft de top 5 weer van provincies en gemeenten⁸.

Noot 8 Sommige respondenten maken onderscheid tussen actieve participatie en participatie. Voor onderstaand schema hebben we dit onderscheid weggelaten.

Schema 1: doelstellingen

Provincies	Gemeenten
1 Cultuurparticipatie vergroten	1 Cultuurparticipatie vergroten
2 Versterken culturele infrastructuur	2 (Verankering van) cultuureducatie
3 Innovatie en vernieuwing	3 Versterken culturele identiteit bewoners/gemeente
4 Versterken amateurkunst	4 Versterken culturele infrastructuur – wijkactiviteiten
5 Verankering cultuureducatie	5 Amateurkunst

Een voorbeeld van een precies geformuleerde doelstelling:

Arnhem: Cultuureducatie: In 2012 neemt tenminste 75% van de 56 Arnhemse basisscholen en vier scholen voor speciaal onderwijs deel aan het programma Cultuur en School op Maat.

Doelgroepen

De doelstellingen van provincies en gemeenten richten zich bij ruim 80% van de provincies en bij bijna 70% van de gemeenten op 'alle bewoners' (tabel B 2.5). Ongeveer net zo hoog in de top drie van belangrijkste doelgroepen staan onderwijs en jongeren. Bewoners van achterstandswijken en niet-westerse allochtonen worden in respectievelijk 35% en 23% als één van de drie belangrijkste doelgroepen benoemd.

Het is opvallend dat voor dertien gemeenten en twee provincies (35%) bewoners in achterstandswijken gelden als aparte doelgroep. Het lijkt erop dat cultuurparticipatie meer dan voorheen een belangrijke plek heeft gekregen in de wijkaanpak, en instrument is geworden in het achterstandsbeleid. Wij veronderstellen dat het beleid voor de 'krachtwijken' hieraan een impuls heeft gegeven. In de beantwoording van de open vragen van de enquête wordt dit enkele keren genoemd.

Schema 2: invulling programmalijnen

Programmalijn	Invulling
Cultuureducatie	Bekend terrein, strategieën voor verankering
Amateurkunst	Lastig te bereiken doelgroep. Strategieën voor innovatie
Volkscultuur	Nieuw terrein, opstartfase, strategieën voor diversiteit en innovatie

3.3 Inbedding en verbindingen

De verbindingen tussen cultuurparticipatiebeleid en andere beleidsterreinen zijn talrijk. Aan de hand van de beantwoording valt niet te beoordelen hoe intensief de verbindingen zijn. Het kan gaan om een enkel gesprek maar ook om intensieve samenwerking. Om dit beeld te brengen zou doorgenvraagd moeten worden. Onderwijs is een veelvoorkomende sector, maar ook welzijn, sociale zaken en recreatie en toerisme zijn terreinen waar men aansluiting vindt. Provincies en gemeenten geven inspirerende voorbeelden, die interessante aanknopingspunten bieden voor uitwerking in casuïstiek.

Cultuurbeleid

Alle provincies en gemeenten geven aan dat facetten van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 terugkomen in het reguliere cultuurbeleid.

Programmalijn Amateurkunst

Voor twee gemeenten is amateurkunst een nieuw thema dat nog niet aan de orde komt in het reguliere cultuurbeleid. Dat lijkt ons bijzonder, omdat zover wij weten alle gemeenten amateurkunst ondersteunen. Van de overige provincies en gemeenten kiest ongeveer de helft voor eenzelfde invulling van het thema als binnen het reguliere beleid. De andere helft kiest voor een andere invulling. Provincies en gemeenten zoeken naar vernieuwende aanpakken op dit onderwerp.

Programmalijn Cultuureducatie

Cultuureducatie is voor drie gemeenten een onderwerp dat niet terugkeert in regulier cultuurbeleid. Mogelijk vullen deze gemeenten cultuureducatie louter binnenschools in en valt het daardoor onder onderwijsbeleid. 26 respondenten kiezen hier voor eenzelfde formulering van dit onderwerp in het programma als in het reguliere cultuurbeleid, terwijl veertien respondenten kiezen voor een andere formulering. Dit thema lijkt meer gevestigd en is minder aan verandering onderhevig. In het Actieplan Cultuurbereik en Cultuur en School is eerder al veel ervaring opgedaan met cultuureducatie.

Programmalijn Volkscultuur

Volkscultuur is voor ongeveer de helft van de provincies en gemeenten een nieuw onderwerp binnen het cultuurbeleid.

Thema's diversiteit, verankering en vernieuwing

Voor de meeste provincies en gemeenten geldt dat de thema's op eenzelfde wijze terugkeren als binnen het reguliere beleid. Ongeveer 1/3^e kiest voor een andere invulling, bijvoorbeeld rond de amateurkunst. We zien geen opvallende verschillen in aantallen wanneer we provincies en gemeenten met elkaar vergelijken.

Ontwikkeling en uitvoering van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 is voor een aantal provincies en gemeenten aanleiding tot het leggen van nieuwe verbindingen tussen bijvoorbeeld cultureel erfgoed, amateurkunst en volkscultuur. Zo ontstaan nieuwe initiatieven en projecten voor een nieuw publiek.

De invulling van de programmaliijn volkscultuur is voor een deel van de provincies en gemeenten aanleiding voor innovatie. Onderwerpen voor innovatie zijn bijvoorbeeld nieuwe manieren van participatie en nieuwe manieren om doelgroepen te bereiken voor participatie. 'Urban culture' wordt bijvoorbeeld ingezet om jongeren te bereiken.

Provincie Overijssel: Om nieuwe publieksgroepen te interesseren voor volkscultuur willen we verbindingen leggen tussen volkscultuur en andere sectoren, zoals de kunsten, het cultureel erfgoed en de multiculturele samenleving. Op die manier krijgt volkscultuur een levendiger en meer dynamische dimensie.

Provincie Groningen: Wij zetten vooral in op urban. Dit is een cultuurvorm die dicht bij (laagopgeleide) jongeren staat, een groep die moeilijk warm is te maken voor actieve cultuurparticipatie. Urban is ook geschikt om een brug te slaan naar andere, als moeilijker ervaren kunstvormen, zoals moderne dans.

Diversiteit geeft aanleiding tot verbindingen met andere beleidsterreinen. De gemeente Zwolle heeft multicultureel erfgoed in haar hoofddoelstelling staan. Deze gemeente legt een koppeling met integratie en minderhedenbeleid. De provincie Zuid-Holland legt een verbinding met de beleidsterreinen maatschappelijke participatie en jeugd. Het thema diversiteit vormt voor de gemeente Amersfoort aanleiding tot nieuwe contacten; zij doen aan 'netwerkvorming voor culturele diversiteit'. Dit sluit aan bij de tendens in gemeenten om steeds meer te werken met integrale beleidsprogramma's.

De manier waarop succesvolle activiteiten worden verankerd in regulier beleid komt aan de orde in paragraaf 4.4.

Andere beleidsterreinen

Facetten van het cultuurparticipatiebeleid komen over het algemeen bij andere beleidsterreinen terug (n=39, waarvan 30 gemeenten). De toelichting op het antwoord geeft een divers beeld van de verbindingen. Naast jeugdbeleid (negen provincies en 27 gemeenten) en onderwijsbeleid (drie provincies, 27 gemeenten) zijn veel voorkomende verbindingen die met de welzijnssector, sociale zaken (o.a. Aboutalebgeden⁹) (zes provincies en twaalf gemeenten), plattelandontwikkeling, talentontwikkeling, wijkaanpak en breder participatiebeleid (tabel B 2.9).

Provincie Noord-Holland: Amateurkunst komt terug in beleid gericht op talentontwikkeling. We leggen de verbinding met het beleidsterrein Jeugd, Zorg en Welzijn (sport); de Uitvoeringsregeling Jeugdsportfonds is uitgebreid met Jeugdcultuurfonds. Gemeenten die een lokaal Jeugdcultuurfonds hebben of waar een lokaal fonds in oprichting is, kunnen max. € 25.000 subsidie krijgen onder voorwaarde dat men eenzelfde bedrag bijlegt.

Noot 9 'Aboutalebgeden' zijn gelden genoemd naar oud staatssecretaris Ahmed Aboutaleb. De gelden moeten worden aangewend om uitsluitingen van kinderen in de maatschappij te voorkomen doordat er thuis onvoldoende financiële middelen zijn.

Per kind kan € 500 uitgegeven worden aan contributie voor culturele instellingen en amateurkunstverenigingen, huur van muziekinstrumenten en andere benodigdheden voor actieve kunstbeoefening. De financiële middelen zijn hiervoor door Provinciale Staten, naar aanleiding van het aannemen van een 'armoede-motie', ter beschikking gesteld.

Gemeente Heerlen: Actieve cultuurparticipatie keert vooral terug bij maatschappelijke participatie. De activiteiten in het kader van het Participatiefonds kunnen een bijdrage leveren aan "sociale stijging". Ook binnen het beleidsterrein minderheden komt cultuur als middel voor integratie aan de orde.

Gemeente Utrecht: Bevorderen van actieve cultuurparticipatie komt terug in de wijkactieplannen van de krachtwijken.

Gemeente Eindhoven: Wij leggen een verbinding tussen cultuurparticipatiebeleid en het programma Meedoen vanuit Sociale Zaken. Het Jeugdcultuurfonds is hier een onderdeel van.

3.4 Thema Volkscultuur

Volkscultuur is voor veel provincies en gemeenten een nieuw onderwerp, toch zet een groot aantal van hen reeds in 2009 concreet in op activiteiten op het gebied van volkscultuur. Vaak wordt gekozen voor het ondersteunen van projecten door (incidentele) subsidie en flexibele budgetten. Het gaat bijvoorbeeld om projecten op het snijvlak van (volks)cultuur en woonomgeving/wijken, over 'oral history' en streektaal- en cultuur en om culturele biografie. Een creatieve en opvallende combinatie is een project over geboorterituelen, in samenwerking met een kraamzorgcentrale (provincie Noord-Brabant). Een ander project is gericht op het in een nieuw daglicht stellen van traditionele sporten (provincie Friesland). Veel projecten hebben een relatie met cultureel erfgoed(beleid).

Provincie Groningen: We hebben een subsidieregeling voor community art. Hierin kan ook volkscultuur een plek krijgen. Zo is een aanvraag gehonoreerd die het breien centraal stelt.

Een aantal provincies en gemeenten zet in op het ontwikkelen van erfgoedpunten, een erfgoedcentrum of een Servicepunt Volkscultuur. Terwijl een ander (klein) deel van de provincies en gemeenten meent dat activiteiten al dermate goed ontwikkeld zijn dat een rol als aanjager of ontwikkelaar niet op zijn plek is. Zij kiezen ervoor om (traditionele) festivals en evenementen te ondersteunen, of faciliteren bestaande initiatieven door een bijdrage voor de accommodatie.

Bij de activiteiten op het terrein van volkscultuur kan onderscheid worden gemaakt tussen:

- activiteiten met (kleine) musea, oudheidkamers, cultuurhistorische verenigingen, etc., en
- activiteiten in wijken, over bewonersparticipatie met plaatselijke verenigingen of door de inzet van cultuurfunctionarissen als cultuurscouts, cultuurmakelaars of cultuurcoaches.

Een ander belangrijk onderscheid is het ondersteunen en versterken van:

- bestaande (verenigings)structuur en bestaande festivals en evenementen, of
- vernieuwing en innovatie en daarmee een middel om jongeren te betrekken, bijvoorbeeld via 'urban culture', waarbij men los komt van de geijkte aanpak.

De inzet op volkscultuur wordt -in verschillende bewoordingen- vaak genoemd als middel bij het versterken van de verbinding tussen bevolkingsgroepen en het bevorderen van de actieve inzet van (wijk)bewoners. Andere redenen zijn het onder de aandacht brengen van cultureel erfgoed en het vergroten van het bewustzijn van de historie binnen provincie of gemeente. Vaak met als doel het versterken van de eigen identiteit en die van de gemeente.

Provincie Noord-Brabant: We doen dit omdat het thema Volkscultuur zich leent voor samenwerking met allerlei partijen en omdat het onderwerpen biedt waarmee allerlei doelgroepen aangesproken worden.

Provincie Gelderland: Het servicepunt Volkscultuur is niet alleen bedoeld om de vraag uit het veld te ondersteunen, maar ook om zicht te krijgen op hoe volkscultuur leeft en wordt beleefd in de provincie, en wat de behoeftes zijn van mensen die zich er mee bezig houden. Hier hebben we namelijk nauwelijks zicht op.

Een deel van de provincies en gemeenten heeft nader onderzoek nodig om de invulling van de programmatische volkscultuur te concretiseren.

Gemeente Maastricht: We studeren nog op een mogelijke inzet vanuit de gemeente, maar dan wel in de zin van: versterking van volkscultuur ingebed in de huidige tijd.

Over hoe zij dit doen en wat ze dan precies nader onderzoeken hebben we op basis van de data weinig informatie. Eén provincie, Zuid-Holland, geeft concreet aan dat zij na twee jaar het gebruik van het Budget Educatieve en Participatie Projecten (onderdeel Volkscultuur) evalueert. De provincie ziet graag dat ook kleine(re) organisaties de weg naar deze financiële middelen weten te vinden.

3.5 Samenvatting vragen en kennisgebruik omtrent doel, doelgroep en aanpak programma

Provincies en gemeenten verschillen in de aanpak die zij kiezen voor het Programma Cultuurparticipatie. Niet verwonderlijk staat bij beide het bevorderen van cultuurparticipatie in brede zin voorop. Provincies kiezen vaker voor de versterking van de culturele infrastructuur. Gemeenten kiezen vaker voor versterken of verankeren van cultuureducatie. Door het verschil in aanpak van de programma's zullen ook de vragen verschillend zijn.

De beoogde doelgroepen van beleid zijn vaak algemene doelgroepen, 'alle bewoners', 'jongeren', 'scholen'. Veel minder vaak kiest men voor specifieke doelgroepen als 'amateurkunstenaars' of 'gehandicapten'.

Provincies en gemeenten formuleren in de enquête zelden meetbare doelstellingen¹⁰. Mede op basis van de conclusies uit een eerdere publicatie van Cultuurnetwerk benoemen we het formuleren van (SMART) doelstellingen als aandachtspunt voor kennisontwikkeling.

Cultuureducatie is een bekend thema voor provincies en gemeenten. Hiervoor zagen we al dat voor cultuureducatie verankering een belangrijk thema is voor met name gemeenten. Amateurkunst is voor veel provincies en gemeenten ook niet nieuw. Een behoorlijk deel van hen zoekt naar vernieuwende aanpakken, vooral om (individuele) amateurkunstenaars te bereiken. De programmatische volkscultuur is voor de meeste provincies/gemeenten wel nieuw terrein. Zowel provincies als gemeenten beraden zich op de mogelijkheden om de programmatische volkscultuur in te richten.

De verbindingen tussen cultuurparticipatiebeleid en andere beleidsterreinen zijn talrijk. Onderwijs is een veelvoorkomende sector, maar ook welzijn, sociale zaken, recreatie en toerisme zijn terreinen waar men aansluiting vindt. Provincies, maar vooral gemeenten zetten cultuurparticipatie meer dan voorheen in als instrument om sociaal-maatschappelijke doelen te bereiken. Gemeenten leggen onder meer de relatie met wijkgericht werken en het bestrijden van achterstand.

3.6 Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête over doel, doelgroep en aanpak

DSP-groep formuleert naar aanleiding van kansen en knelpunten zoals aangegeven door provincies en gemeenten de volgende vragen:

- Wat zijn goede voorbeelden van de combinatie van doelstellingen en inzet van middelen voor de verschillende programmatische lijnen, en dan in het bijzonder voor het nieuwe terrein Volkscultuur?
- Hoe kan een provincie of gemeente invulling geven aan een vraaggerichte aanpak?
- Wat zijn goede voorbeelden voor de inzet van cultuurparticipatie als middel om andere doelstellingen te bereiken zoals die van sociale cohesie en leefbaarheid?
- Wat zijn methoden om andere 'lastige' doelgroepen bereiken, zoals bewoners van achterstandswijken?
- Wat zijn strategieën om ongeorganiseerde amateurkunstenaars te bereiken? Op welke manier kun je bijvoorbeeld werken aan het bevorderen van actieve cultuurparticipatie via de amateurverenigingen? Wat zijn 'good practices' om doelgroep amateurkunst te bereiken?

Noot 10 In de verschillende onderdelen van het Programma Cultuurbereik zijn mogelijk meer meetbare doelstellingen opgenomen.

4 Uitvoering programma

4.1 Inleiding

De derde fase in onze beleidscyclus is de uitvoeringsfase. We hebben provincies en gemeenten een aantal vragen voorgelegd over de organisatie en het verloop van de uitvoering. De vragen gingen over samenwerking, kansen en knelpunten en andere aspecten van de uitvoering. Naar aanleiding daarvan hebben we een flink aantal vragen gesignaleerd.

In meetjaar 2010 en 2011 kunnen we volgen of en hoe provincies en gemeenten oplossingen vinden voor deze vraagstukken. Een belangrijke vraag daarbij is of nieuwe inzichten leiden tot wijzigingen in de uitvoering.

4.2 Organisatie van de uitvoering

Gemeenten en provincies kunnen uiteenlopende rollen hebben tijdens de uitvoering van de programma's. In de enquête hebben wij onderscheid gemaakt tussen:

- uitvoering op afstand georganiseerd
- projectsubsidies
- regisseren (steunen van de uitvoering)
- stimuleren van de uitvoering (inspireren)
- werken mee in de uitvoering
- voeren zelf activiteiten uit

Sommige overheden houden meer afstand en kiezen voor het instrument van waarderingssubsidie waarbij geen afspraken worden gemaakt of verantwoording wordt afgelegd. Andere verstrekken opdrachten in plaats van subsidies. Provincies verdelen budget onder de kleinere gemeenten met afspraken in de vorm van een arrangement. Binnen cultuurparticipatie kan een overheid kiezen voor bijvoorbeeld het voorschrijven met afspraken, projectsubsidie, opdracht verlenen, inspireren, regisseren en innoveren. De positie van het programma cultuurparticipatie en de rollen die hieruit voort komen kunnen variëren.

Gemeenten en provincies is gevraagd om per programmalijn aan te geven welke rol zij hebben. Daarom geldt een maximum van 129 (3 x 43 mogelijke antwoorden). In de tabel hierna staat welke rol men primair heeft, waarbij verschillende rollen ook gecombineerd kunnen worden (zie tabel B 2.20).

Schema 3: rollen

	Aantal respondenten, totaal programmalijnen
1 Wij subsidiëren projecten, die worden jaarlijks volgens de gebruikelijke procedure verantwoord.	101
2 Wij stimuleren de uitvoering door regelmatig gesprekken te voeren, instellingen te bevragen over de voortgang, regelmatig bijeenkomsten te organiseren, etc.	95

3	Wij ondersteunen en faciliteren de uitvoering (bijvoorbeeld door personen met elkaar in contact te brengen, af en toe bijeenkomsten te organiseren, etc.)	86
4	Wij laten de uitvoering over aan anderen en volgen dit op afstand.	72
5	Wij werken mee in de uitvoering door deel te nemen in programma- of projectteams of een regiegroep.	60
6	Wij voeren zelf activiteiten uit in het kader van het programma/werkplan.	16

Bij de opzet en uitvoering van het programma komen verschillende rollen voorbij: vrijwel altijd worden subsidies verleend (1). Daarmee financiert de overheid de projecten en activiteiten cultuurparticipatie en kan hier prestaties aan verbinden. De stimulerende rol (2) wordt door gemeenten en provincies op uiteenlopende manieren ingevuld. Van het organiseren van netwerkbijeenkomsten en studiedagen tot gesprekken met uitvoerende instellingen. Er is weinig verschil in rollen tussen de verschillende programmaliijnen.

Externe partijen

Provincies en gemeenten konden in de vragenlijst aangeven welke externe partijen zij betrekken bij de uitvoering en met welke reden.

Schema 4: externe partijen

Financiering	Kennis	Netwerk	Draagvlak
Afdeling Jeugd	Culturele instelling	Amateurkunstvereniging	Amateurkunstvereniging
Gemeenten (indien provincie)	Afdeling onderwijs	Welzijnsorganisatie	Afdeling Jeugd
Woningbouwcorporatie	Afdeling economische zaken	Culturele instelling	Afdeling Onderwijs
Culturele instelling			

Bron: tabel B 2.17

In onderstaand overzicht staat per sector/partij wat de voornaamste reden is om deze bij de uitvoering te betrekken. Respondenten konden één reden aangeven. Een aantal provincies en gemeenten merkt op dat er meestal meer dan één reden is om een partij te betrekken.

Schema 5: reden betrekken externe partij

Externe sector/partij	Voornaamste reden	Tweede plaats *indien van toepassing)
Afdeling Jeugd	Kennis	Gedeelde 2 ^e plaats: Financiering, netwerk, draagvlak
Afdeling Onderwijs	Kennis	Netwerk
Afdeling Economische Zaken	Kennis	Financiering
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling	Financiering	Netwerk
Afdeling Ruimtelijke Ordening	Kennis	Netwerk
Welzijnsorganisatie	Netwerk	Kennis
Woningbouwcorporatie	Financiering, draagvlak	Netwerk
Amateurkunstvereniging	Netwerk	Draagvlak

Bewoners in georganiseerd verband (bijv. huurdersvereniging)	Netwerk, draagvlak
Culturele instelling	Kennis
Bedrijfsleven	Financiering
Gemeenten binnen de provincie	Financiering
Andere partij	Jongeren, scholen, evenementenorganisatie, lokaal Fonds voor de Kunst, Afdeling Veiligheid en Handhaving (vergunningen), Sociale Zaken: financiering, netwerk, draagvlak, particuliere markt kunsteducatie (Jeugdcultuurfonds), Provincie, Provinciale (ondersteunings)instellingen op gebied van amateurkunst en (erfgoed)educatie, kunstvakinstellingen, Fonds 1818

Bron: tabel B 2.17

Provincies en gemeenten betrekken externe partijen in grote mate vanwege kennis. Opvallend is dat woningbouwcorporaties voor financiering worden betrokken. Amateurkunstverenigingen en bewoners (in georganiseerd verband) worden betrokken voor met name netwerk en draagvlak.

Verder blijkt uit de gegevens dat gemeenten voor cofinanciering van de programma's gebruik maken van financiële middelen voor jeugdbeleid.

Provincies hebben programma's die gefinancierd worden door gemeenten in hun gebied. De kennis over de uitvoering wordt, net als bij de voorbereiding van de programma's vooral gehaald bij de culturele instellingen. Gelet op de trend om cultuurparticipatie in de wijken meer accent te geven, wordt er omwille van netwerk en draagvlak door gemeenten samengewerkt met welzijnsorganisaties. Voor de programmalijn amateurkunst is de samenwerking met amateurkunstverenigingen natuurlijk belangrijk.

4.3 Verloop van de uitvoering

Een derde van de provincies en gemeenten wijzigt in 2009 en 2010 het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012. Inhoudelijke doelen en financiële wijzigingen, maar ook wijzigingen in de uitvoering komen ongeveer even vaak voor. Zes respondenten geven in de toelichting aan dat zij het programma aanpassen op basis van onderzoeksresultaten en/of voortschrijdend inzicht. (tabel B 2.18 en B 2.19)

De gemeente Utrecht stelt bijvoorbeeld: *De programmalijn Amateurkunst wordt aangepast op basis van een onlangs verrichte nulmeting van de deelname in de amateurkunst.*

Kansen en knelpunten samenwerking bij uitvoering programma

Provincies en gemeenten noemen de volgende zaken die goed gaan in de samenwerking tussen hen en de uitvoerende partijen, maar geven ook aan wat beter kan. Zie onderstaand overzicht.

Schema 5: succesfactoren in de uitvoering

Succesfactoren samenwerking provincies/gemeenten

- Opbouwen van wederzijds vertrouwen, maken van prestatieafspraken met gemeenten en gezamenlijke financiering (geldt voor provincies)
- Benoemen output met oog op monitoring van de samenwerkingsrelatie
- Frequentie en invulling van overlegmomenten
- Aantal en niveau van de subsidieaanvragen uitvoerende organisaties
- De relaties onderling van uitvoerende partijen
- De aansturing/ regievoering, hanteren van korte lijnen
- Inzet van combinatiefunctionaris
- Ruimte voor innovatie

Gemeente Leeuwarden: *'Na een jaar relatieve stilte voor aanvragen op Volkscultuur- gebied komt nu ineens de ene na de andere prachtige aanvraag binnen. Ook de samenwerking met productiehuzen verloopt goed, daar heeft de financiële impuls echt voor een positieve impuls gezorgd. Het kunstmenu was een bestaand concept wat wegens groot succes is meegenomen naar het huidige fonds en wat zeer goed loopt.'*

Provincie Friesland: *'Met de grotere gemeenten kunnen wij goede afspraken maken over de gedeelde verantwoordelijkheid om amateurveld goed te betrekken bij versterken van cultureel bewustzijn'.*

In onderstaand overzicht staan de verbeterpunten:

Schema 6: verbeterpunten

Provincies	Gemeenten
<ul style="list-style-type: none"> • De financiële bijdrage van gemeenten (meer)/ actievere rol gemeenten • De afstand tussen provincie en uitvoering verkleinen op het terrein van amateurkunst • Verankering doelstellingen programma in gemeentelijke beleidsplannen	<ul style="list-style-type: none"> • Rol instellingen in de wijken • Bereiken amateursector • Draagvlak doelgroep voor actieve cultuurdeelname • Rol van gemeente als partner van instellingen in de uitvoering • Afstemming tussen professionele culturele instellingen en het amateurveld • De planvorming rond de programmalijn Volkscultuur • De organisatie van cultuureducatie (inzet middelen en mensen) • Het betrekken van het culturele veld • De promotie van projecten • Het eerder signaleren van haperingen in de uitvoering • De nadruk verschuiven naar het bereiken van actieve cultuurparticipatie (vergt omslag)

- Coördinatie en afstemming van de uitvoering
- De relatie tussen educatie, amateurkunst en erfgoed

Provincie Noord-Holland: *De Uitvoeringsregeling waaruit projecten tussen amateurs en professionals worden gesubsidieerd is opengesteld voor gemeenten en de ongeorganiseerde amateurs. Deze laatste groep is moeilijk bereikbaar en doet vrijwel geen beroep op de regeling. De gemeenten doen wel een beroep op de regeling maar veel minder dan in de afgelopen acht Actieplanjaren. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat de regeling versmald is tot amateurkunst.*

Gemeente Groningen: *Het draagvlak onder de doelgroepen zelf kan beter, zoals [...] wijkbewoners. Zij ervaren het stimuleren van hun cultuurdeelname al snel als tijdverspilling of haken bij voorbaat af vanwege een gebrek aan interesse. Uitvoerende partijen hebben moeite met het uitvinden hoe dit effectief kan worden doorbroken. Voor deelname aan kunst in de wijk moet soms letterlijk van deur tot deur worden geworven.*

Gemeente Hengelo: *De afstemming tussen de professionele culturele instellingen en het amateurveld kan beter. De gemeente heeft een Cultuurplatform opgericht waarin beide zitting hebben, deze is alleen nog niet goed van de grond gekomen.*

Bovenstaande biedt volop aanknopingspunten voor het uitwisselen van goede voorbeelden en voor het formuleren van vragen. Wat de ene provincie/gemeente als knelpunt benoemt, benoemt een ander als succesfactor. Hier kan men van elkaar leren.

Wat kan volgens provincies en gemeenten beter in de uitvoering:

Schema 7: verbeterpunten

Provincies/gemeenten

- Combinatie subsidieverstrekker en voortgangsbewaker van projecten: invullen van de (vertrouwens)relatie met instellingen
- Het opstarten van projecten zou sneller/efficiënter kunnen/moeten
- Inzicht in het (economische) effect van cultuur
- Evaluatie en verantwoording
- Criteria voor aanvragen op het terrein van actieve cultuurparticipatie
- De uitvoering van de programmaliijn amateurkunst
- Verankering van projecten
- Het bereiken van doelgroepen in de krachtwijken, ondermeer via andere netwerken

Provincie Gelderland: *Het is voor uitvoerders nog niet vanzelfsprekend om naar hun subsidiegever terug te koppelen als tijdens de uitvoering blijkt dat projectactiviteiten niet kunnen worden uitgevoerd volgens plan. [...]. Uitvoerders staan er vaak niet bij stil om terug te koppelen of schromen om contact op te nemen omdat ze (onterecht) vrezen dat er dan direct een subsidiekorting volgt.*

Eveneens provincie Gelderland: *Projecten die wij zelf initiëren - vooral innovatieve projecten - zijn zeer arbeidsintensief in de voorbereidingsfase (expertmeetings, randvoorwaarden formuleren, uitvoerende partijen zoeken enz). [...] Hoe we dit kunnen verbeteren (en de voorbereidingstijd kunnen bekorten) weet ik nog even niet.*

Provincie Groningen: *De afstemming tussen de diverse subsidieregelingen kan beter, zodat duidelijk is welke aanvraag bij welke subsidieregeling past. Ook de communicatie over de regelingen kan beter.*

Gemeente Enschede: *Het opzetten van monitoring kan beter. Het is lastig in kaart te brengen welke (samenhang in) verschillende onderzoeksgegevens het juiste beeld kan geven van de voortgang van het programma. Er zijn behoorlijk wat gegevens, maar die laten zich niet makkelijk koppelen.*

4.4 Thema verankering

Het thema *verankering* is voor de regeling als volgt geformuleerd:

Verankering: het opnemen van verrichte succesvolle activiteiten in regulier beleid en daarbij behorende programma's van de deelnemers *na afloop van de bijdrage door het fonds*.

Provincies en gemeenten geven zonder uitzondering aan dat er aandacht is voor succesvolle projecten. Provincies en gemeenten geven niet aan hoe zij bepalen dat activiteiten of projecten succesvol zijn. Ook geven zij weinig concrete voorbeelden van hoe aan verankering wordt gewerkt. Wel geven ze in algemene termen de wegen aan waarlangs verankering wordt gezocht.

Respondenten geven een aantal manieren aan waarop zij succesvolle projecten proberen te verankeren:

- Adviseren van gemeenten in overlegsituaties (geldt voor provincies).
- Wijze van voortzetting na vier jaar vastleggen in (prestatie)afspraken met gemeenten (geldt voor provincies).
- Aangaan van nieuwe samenwerking (geldt vooral voor gemeenten).
- Bestendigen van samenwerkingrelaties (geldt vooral voor gemeenten).

Provincie Zuid-Holland: *Er is aandacht voor succesvolle projecten. Van innovatieve concepten die door de provinciale instellingen worden ontwikkeld wordt verwacht dat deze na ontwikkeling op de Regionale Agenda Samenleving worden geplaatst en daarmee worden uitgevoerd in de regio's. Daarnaast zetten we sterk in op verankering door regionale netwerkontwikkeling ten behoeve van verankering van de samenwerking tussen vraag (scholen, inwoners, instellingen en gemeente) en aanbod (van lokale en provinciale instellingen).*

Gemeente Emmen: *Verankeren doen we vooral in de cultuureducatie. Dat geldt dan voor het Cultuurmenu (primair onderwijs) en cultuurtraject (voortgezet onderwijs). De infrastructuur is daar zo goed opgebouwd dat we dat niet kunnen afbouwen. In verband met een doorgaande leerlijn is consistentie daar meer van belang en experimenteren minder. Voor amateurkunst en volkscultuur bieden we meer ruimte voor innovatie en projecten. Concrete voorbeelden kunnen we in dit stadium nog niet geven.*

Vijf respondenten geven het signaal dat bezuinigingen verankering moeilijk zullen maken.

Provincie Groningen: *Verankering zit niet zozeer in het bieden van structureel geld. Die mogelijkheid is er niet, vooral niet met het oog op de komende bezuinigingen. [...]*

4.5 Samenvatting vragen in de uitvoeringsfase

Gemeenten en provincies hebben naast een rol als subsidiegever in het kader van het programma ook een stimulerende rol. Zij organiseren netwerkbijeenkomsten en uitwisseling. Zij hebben minder een ondersteunende, faciliterende rol en zitten zelden direct zelf in de uitvoering van projecten. Provincies en gemeenten worstelen met de vraag hoe zij de verschillende rollen kunnen combineren, bijvoorbeeld die van subsidieverstrekker en partner in de uitvoering van het programma. Een andere vraag waar provincies en gemeenten voor staan gaat over subsidieaanvragen in het kader van cultuurparticipatie. Welke aanvragen honoreer je wel en welke niet? En welke criteria kun je hiervoor formuleren?

Veel vragen van provincies en gemeenten gaan over samenwerking. Het gaat dan bijvoorbeeld om samenwerking:

- Met culturele en andere instellingen en met gemeenten.
- Voor het bereiken van nieuwe doelgroepen van cultuurbeleid, zoals amateurkunstenaars en bewoners van achterstandswijken.
- Met en tussen instellingen, zoals het eerder signaleren van haperingen in de uitvoering, opbouwen van een vertrouwensrelatie, verwerven van draagvlak voor de omslag van cultuurbereik naar cultuurparticipatie.
- Tussen provincie en gemeenten. Hoe kun je de bijdrage (middelen en betrokkenheid) van gemeenten te vergroten?
- Tussen educatie-, amateurkunst- en erfgoedorganisaties.

Samenwerking zoekt men wat betreft de financiering vooral met het jeugd-beleid (gemeenten) en met de gemeenten (provincies). Kennis over de uitvoering haalt men, net als bij de voorbereiding van de programma's vooral bij de culturele instellingen. Netwerk en draagvlak wordt gevonden bij welzijnsorganisaties en voor de programmalijn amateurkunst bij amateurkunstverenigingen.

Het is op basis van de resultaten van de digitale enquête niet duidelijk hoe de gemeenten en provincies de verankering van de programma's en projecten aanpakken. De beantwoording van deze vraag roept weer vragen op over hoe dit in de praktijk gaat. Deze overgang van projectfinanciering naar structurele financiering is op veel plaatsen een lastige. Dat geldt voor de provincies in relatie tot de gemeenten en hun steunfunctieorganisaties en voor de gemeenten in relatie tot hun culturele en andere instellingen.

4.6 Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête over de uitvoeringsfase

DSP-groep formuleert naar aanleiding van kansen en knelpunten zoals aangegeven door provincies en gemeenten de volgende vragen:

- Hoe kunnen provincies en gemeenten verschillende rollen combineren? Bijvoorbeeld die van subsidieverstrekker en partner in de uitvoering van het programma? En wat betekenen gekozen rollen / instrumentarium voor vergroten actieve cultuurparticipatie
- Welke subsidieaanvragen honoreer je wel en welke niet? Hoe kan een provincie of gemeente hiërarchie aanbrengen in geformuleerde criteria voor toekennen van subsidie?
- Hoe werk je samen:
  - Met culturele en andere instellingen en met gemeenten.
  - Voor het bereiken van nieuwe doelgroepen van cultuurbeleid, zoals amateurkunstenaars en bewoners van achterstandswijken.
  - Met en tussen instellingen, zoals het eerder signaleren van haperingen in de uitvoering, opbouwen van een vertrouwensrelatie, verwerven van draagvlak voor de omslag van cultuurbereik naar cultuurparticipatie.
  - Tussen provincie en gemeenten. Hoe kun je de bijdrage (middelen en betrokkenheid) van gemeenten te vergroten?
  - Tussen educatie-, amateurkunst- en erfgoedorganisaties.
- Welke vormen van samenwerking kiest men (projectgroep, convenant)? Wat werkt wel, wat werkt niet?
- Hoe organiseer je draagvlak voor de uitvoering van het programma:
  - Wat zijn kenmerken van de ambtelijke context en succesfactoren voor vergroten actieve cultuurparticipatie
  - Wat zijn kenmerken van de bestuurlijke context en succesfactoren voor vergroten actieve cultuurparticipatie

5 Monitoring en evaluatie van het programma

5.1 Inleiding

In de inleiding van deze rapportage gaan we in op de ervaring met monitoring en evaluatie van de doelstellingen ten tijde van Actieplan Cultuurbereik. Ook verwijzen we naar de analyse van Cultuurnetwerk Nederland, waar het gaat om monitoring en evaluatie van het Programma Cultuurparticipatie, zoals omschreven in de programma's van provincies en gemeenten. Uit beide bronnen komt naar voren dat provincies en gemeenten ondersteuning vragen en nodig hebben rond dit thema. Vanaf 2009 kunnen we met de digitale enquête volgen of en hoe provincies en gemeenten data verzamelen, om zo het leerproces bij provincies en gemeenten omtrent monitoring en evaluatie te kunnen stimuleren.

5.2 De uitvoering in beeld

Provincies en gemeenten houden in alle gevallen via de financiële en inhoudelijke verantwoording van gesubsidieerde activiteiten zicht op de praktijk van uitvoering. In minder dan de helft van de gevallen is er sprake van voortgangsgesprekken met een regie- of projectgroep (provincies 42% en gemeenten 47%). Vooral provincies gebruiken onderzoek om zicht te krijgen op de uitvoering (83%), gemeenten doen dit relatief minder vaak (56%).

5.3 Evaluatie van resultaten en effecten van projecten en beleid

Alle 12 provincies (n=12) en 32 van de 35 gemeenten geven aan onderzoek te doen naar de invulling en resultaten van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012. Drie gemeenten doen helemaal geen onderzoek. Van de provincies en gemeenten die onderzoek doen, doet meer dan de helft onderzoek naar het hele programma. De rest doet onderzoeken op onderdelen. Wanneer provincies onderzoek doen op onderdelen is dit onderzoek naar:

- (deelname aan) amateurkunst
- volkscultuur
- cultuureducatie in PO en VO
- regionaal cultuurbeleid
- coördinatiepunten cultuureducatie
- versterking van infrastructuur actieve cultuurparticipatie, waaronder een onderzoek naar de servicepunten amateurkunst

Gemeenten doen op onderdelen onderzoek naar:

- cultuureducatie
- community art
- de projecten die vanuit het programma worden gefinancierd
- deelname in achterstandswijken
- bekendheid en waardering lokale culturele instellingen en activiteiten.
- wijze van deelname (ongeorganiseerd, georganiseerd)
- creatieve partnerschappen
- amateurkunst, aantal amateurkunstbeoefenaars

De meest voorkomende onderzoeksmethode is kwantitatief onderzoek (85%), gevolgd door kwalitatief onderzoek, zoals interviews met betrokken organisaties en/of instellingen (53%) (zie tabel). Ongeveer een derde kiest ervoor voortgangsgesprekken als basis te nemen voor het verkrijgen van inzicht.

In ruim de helft van de gevallen voert de provincie of gemeente het onderzoek zelf uit. Een derde doet het onderzoek voor een deel zelf en besteedt het andere deel uit. Slechts een vijfde besteedt al het onderzoek uit. De kennisontwikkeling in eigen huis wordt langs deze weg goed opgepakt. Bovenstaande is gebaseerd op de tabellen B 2.22 t/m 2.26.

Publicaties verwacht naar aanleiding van onderzoek en evaluatie programma's 2009-2012

Van 34 provincies/gemeenten die aangeven onderzoek te (gaan) doen naar de resultaten, effecten en/of het proces rond hun Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 geeft 59% aan dat er ook een publicatie uit de evaluatie voortkomt. Er is verschil tussen provincies en gemeenten. Van de provincies maakt driekwart een publicatie en slechts de helft van de gemeenten zorgt voor een publicatie.

De publicaties zijn, zoals blijkt uit tabel B 2.30, in 90% van de gevallen inzichtelijk voor derden. Dat biedt perspectief, maar het zou een mooi streven zijn om alle deelnemers aan de regeling te stimuleren een publicatie te verzorgen, die inzichtelijk en aantrekkelijk is voor derden.

5.4 Organisatie van kennisdeling

Provincies en gemeenten kunnen de kennis die ze opdoen en de informatie die ze vergaren via verschillende kanalen ontsluiten voor derden. Wat uit de antwoorden duidelijk naar voren komt is dat producten die je fysiek in handen krijgt, zoals kranten en magazines, hebben plaatsgemaakt voor websites. De meest voorkomende manier van kennisdeling is echter het organiseren van ontmoetingen gericht op netwerken en in mate het organiseren van studiedagen en workshops. Provincies organiseren vaker bijeenkomsten dan gemeenten. Gemeenten kiezen vaker voor berichtgeving via lokale media (radio, televisie en kranten). Zie tabel B 2. 32.

Drie meest aangevinkte vormen van kennisdeling:

- bijeenkomsten gericht op ontmoeting, netwerk (n=32)
- website (n=24)
- studiedagen, workshops etc. (n=15)

Provincie Noord-Holland: Het culturele aanbod in Noord-Holland is toegankelijk gemaakt voor scholen via www.cultuurkids.nl.

5.5 Wat vindt men na een jaar van uitvoering en resultaten?

De uitvoering van de programma's is in 2009 van start gegaan. Het is aan het eind van het eerste uitvoeringsjaar nog te vroeg om uitspraken te doen over de resultaten van de inspanningen. Toch hebben we gevraagd bij de deelnemers aan de regeling of het eerste jaar al inzichten heeft opgeleverd.

Ruim een kwart van de respondenten geeft inderdaad aan nog geen inzicht te hebben in de resultaten. Een nog groter deel van de respondenten geeft aan dat zij veel projecten hebben gehonoreerd die passen binnen de doelstellingen van het programma. Projecten zijn opgestart volgens plan en zijn goed van start gegaan (soms met wat startproblemen). Men is volop aan het uitvoeren.

Een aantal respondenten ervaren dat de omslag van cultuurbereik naar cultuurparticipatie inspanning vergt en soms weerstand oproept bij culturele instellingen. Culturele instellingen staan niet altijd open voor het aanpassen van bestaande activiteiten richting cultuurparticipatie. Dit vergt een lange adem. Ontwikkeling van nieuwe samenwerkingsverbanden en het tot stand brengen van samenhang kost tijd, meer dan een jaar.

Concrete resultaten (bijvoorbeeld in het aantal deelnemers) benoemen zij over het algemeen nog niet. De eerste concrete resultaten komen over het algemeen in 2010.

5.6 Samenvatting vragen omtrent monitoring en evaluatie

De uitvoering van het programma loopt krap een jaar. Veel respondenten geven aan dat het nog rijkelijk vroeg is om inzicht te hebben in de resultaten en effecten van het programma. In 2010 kunnen de eerste resultaten in beeld gebracht worden. Wel geeft men aan dat het opstarten van projecten veelal volgens planning verloopt.

Uit de beantwoording krijgen we de indruk dat onderzoek naar de resultaten van het programma meer dan vroeger gemeengoed is geworden. Men doet vooral onderzoek met een kwantitatief karakter en onderzoek op basis van gesprekken met uitvoerders/instellingen. De helft van de provincies en gemeenten doet onderzoek naar het gehele Programma Cultuurparticipatie. Anderen kiezen ervoor om een gedeelte te onderzoeken. Slechts een vijfde van het onderzoek wordt uitbesteed.

Provincies nog vaker dan gemeenten kiezen voor het organiseren van netwerkbijeenkomsten om kennis over cultuurparticipatie te delen met derden. De helft van de respondenten kiest voor kennisdeling via een website. Ten opzichte van onderzoek en evaluatie van het Actieplan Cultuurbereik zijn er meer publicaties voor derden te verwachten van provincies en gemeenten. Toch kiest niet iedereen voor een publicatie die de resultaten voor anderen ontsluit.

5.7 Vragen naar aanleiding van uitkomsten enquête over monitoring en evaluatie

DSP-groep formuleert naar aanleiding van kansen en knelpunten zoals aangegeven door provincies en gemeenten de volgende vragen:

- Wat onderzoek je als provincie/gemeente zelf en welke informatie haal je uit landelijk onderzoek?
- Wijzigen provincies en gemeenten beleid en uitvoering op basis van voortschrijdend inzicht en zo ja, hoe doen zij dit.

- Waarom kiest men voor bepaalde vormen van kennisdeling, zoals publicaties, bijeenkomsten, workshops, publiceren in lokale/regionale media e.d.? Levert dit het verwachte resultaat?

6 Samenvatting, conclusies en aandachtspunten

Het fonds monitort en evalueert de regeling cultuurparticipatie om te leren en te verbeteren. Het uiteindelijke doel is het verbeteren van het cultuurparticipatiebeleid op landelijk en decentraal niveau.

Provincies en gemeenten zijn nu een jaar bezig met uitvoering van de programma's. Het is voor hen lastig om in dit stadium al (gefundeerde) inzichten te formuleren. Toch is het bevragen van provincies en gemeenten op deze onderdelen zinvol. Alleen zo kunnen we de ontwikkeling in de tijd zichtbaar maken. Het ontwikkelingsproces van het programma ligt nu bij velen nog vers in het geheugen.

6.1 Vragen en kennisontwikkeling cultuurparticipatie eerste meetjaar

Met behulp van de digitale enquête is inzicht verkregen in de vragen over cultuurparticipatiebeleid. In paragraaf 2.2 werden een aantal facetten over kennis geformuleerd die aan de basis liggen van een goed beleidsplan of beleidsprogramma:

Facetten van kennis:

- 1 kennis van het probleem en de context
  - 2 kennis over eigen positie en rol
  - 3 kennis over alternatieven en mogelijke beleidsinstrumenten
  - 4 kennis over monitoren van resultaten van het beleid
  - 5 kennis over meten van resultaten van het beleid
  - 6 kennis over de uitvoering
  - 7 benutten van kennis voor bijsturing van beleid
-

Hieronder geven we de vragen en kennisontwikkeling weer aan de hand van bovenstaande indeling.

Ad 1 Kennis van het probleem en de context

Mede op basis van de conclusies over monitoring en evaluatie ten tijde van het Actieplan Cultuurbereik en de analyse door Cultuurnetwerk Nederland kunnen we veronderstellen dat veel provincies en gemeenten bij het ontwerp van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 niet beschikten over een nulmeting om het programma op te baseren. Provincies en gemeenten baseren de kennis over cultuurparticipatiebeleid waarschijnlijk grotendeels op praktijkkennis.

Een aantal provincies en gemeenten had bij het opstellen van het programma meer kennis willen hebben over de monitoring van het programma, de eigen lokale situatie of van voorbeelden van interventies om doelstellingen te bereiken. Weinig respondenten geven aan dat zij over onvoldoende kennis en informatie beschikten voor het ontwikkelen van hun programma.

De digitale enquête geeft aanleiding tot vragen over het proces van totstandkoming van het programma. Het ontwerpproces zelf is onderbelicht en is ook erg lastig in beeld te brengen met een vragenlijst via het internet.

Interviews lenen zich er meer dan een enquête voor om de vinger te leggen op waar de opstellers van de programma's hun inspiratie vandaan hebben gehaald, hoe zij collega's en externen hebben betrokken bij het proces en of dat wat heeft opgeleverd. Wat waren moeilijke keuzes en wat is er niet in het programma terecht gekomen?

We kunnen op basis van de resultaten van de digitale enquête tevens constateren dat er over de uitvoering (H4) veel vragen leven, die in de ontwerp-fase al hadden moeten worden aangepakt. (zie verderop in deze paragraaf)

Ad 2 Kennis over eigen positie en rol

De meerderheid van provincies en gemeenten kiest voor projectsubsidies met een stimulerende, ondersteunende /of faciliterende rol. De keuze voor een rol kan effect hebben op het welslagen van het behalen van de programmadoelen. Het programma cultuurparticipatie wordt ambtelijk vaak gekoppeld aan een medewerker die zich bezighoudt met kunst en cultuur. De ene keer vormt het kunst- en cultuurbeleid een eigen afdeling of dienst, de andere keer is het beleidsterrein opgenomen in een bredere inhoudelijke afdeling. Steeds meer overheden splitsen in hun organisatie strategie en programma's. Welke positie heeft de medewerker die ambtelijk het programma cultuurparticipatie opstelt, uitvoert en evalueert? Binnen welke ambtelijke context opereert hij of zij? Daarnaast speelt de bestuurlijke context een rol. Wat is het bestuurlijke draagvlak voor de doelen van cultuurparticipatie en de uitvoering van het programma?

Ad 3 Kennis over alternatieven en mogelijke beleidsinstrumenten

Provincies zijn meer dan gemeenten gericht op de culturele infrastructuur in hun gebied en op de samenwerking met gemeenten. Gemeenten hebben als prioriteit de (verankering van) cultuureducatie. Dit leidt tot een verschil in vragen. Vooral gemeenten, maar ook provincies, geven blijk van interesse in voorbeeldprojecten (best practices). Veel provincies en gemeenten staan voor de kanteling in denken van aanbodgericht naar vraaggericht werken. Sommige doelgroepen zijn lastig te bereiken. Welke methoden zijn er? Men zoekt innovatieve methoden om (individuele) amateurkunstenaars te bereiken of zoekt voorbeelden van projecten op het gebied van volkscultuur (zie schema 3).

Schema 3 Programmalijnen

Programmalijn	Positionering	Invulling
Amateurkunst	sluit aan bij bestaand beleid	innovatie
Cultuureducatie	sluit aan bij bestaand beleid	verankering
Volkscultuur	nieuw beleid	in ontwikkeling

Uit de verbindingen met andere beleidsterreinen en de contacten met corporaties en welzijnsorganisaties maken we op dat de instrumentele invulling van cultuurparticipatie (cultuur als instrument voor activering) door velen op waarde wordt geschat. De invalshoeken hiervoor zijn divers en het is heel interessant om verschillende casussen voor het voetlicht te brengen en nader uit te werken. Bijvoorbeeld: 'Hoe zet je cultuurparticipatie in als middel om andere doelstellingen te bereiken, zoals sociale cohesie en leefbaarheid?', 'Wat zijn methoden om andere 'lastige' doelgroepen bereiken, zoals bewoners van achter standswijken?' 'Wat zijn 'good practices' op dit vlak?' En 'welke partners betrek je bij de invulling en uitvoering van het programma? Hoe doe je dit? Wat levert het op?'

Ad 4 Kennis over monitoren van resultaten van het beleid

Beleidsmedewerkers doen bij het maken van prestatieafspraken met uitvoerende partijen en via de jaarlijkse financiële en inhoudelijk verantwoording van instellingen veel kennis op over de praktijk, zogenaamde *tacit knowledge*. Een groot deel van de provincies en gemeenten houdt zo voeling met wat er in de praktijk gebeurt. Worden gesprekken met instellingen dusdanig ingericht en gedocumenteerd dat dit een basis biedt voor onderzoek?

Ad 5 Kennis over meten van resultaten van het beleid

Veel provincies en gemeenten kiezen voor kwantitatief onderzoek. We constateren een stijging van 54% naar 85% ten opzichte van het Actieplan Cultuurbereik. Naast kwantitatief onderzoek kiezen zij ook voor kwalitatieve methoden, zoals onderzoek op basis van gesprekken met uitvoeringspartners. Provincies en gemeenten zullen dus naar verwachting in de loop van de uitvoering van het programma en na afloop beschikken over cijfermateriaal en *evidence based knowledge*.

Elders in het onderzoek concluderen we echter dat provincies en gemeenten hun meest concrete doelstelling (hoofddoelstelling) niet SMART formuleren. Dat geldt ook voor de doelgroepen die in algemene zin (bewoners, jeugd) geformuleerd worden. In de beantwoording van de vragen zie we weinig terug over wat provincies en gemeenten met de uitkomsten van onderzoek en evaluatie doen. Dit gegeven geeft aanleiding tot een kennisactiviteit over de relatie tussen doelstellingen, outputindicatoren en onderzoek. Ook geeft het aanleiding tot discussie over hoe SMART de doelstellingen kunnen en moeten zijn. Waar moeten met andere woorden doelstellingen aan voldoen?

Ad 6 Kennis over de uitvoering

Provincies en gemeenten starten vaak al snel met de uitvoering en al doende komen er talloze vragen om de hoek kijken. Er komen veel aandachtspunten naar voren, bijvoorbeeld over samenwerking met gemeenten en instellingen, criteria voor toekennen van subsidies, het bereiken van 'lastige' doelgroepen en de aanpak van onderzoek en evaluatie. Concrete voorbeelden zijn: de rol van instellingen in de wijken, het bereiken van draagvlak voor activiteiten onder een doelgroep voor actieve cultuurdeelname, de rol van gemeente als partner van instellingen in de uitvoering, de afstemming tussen professionele culturele instellingen en het amateurveld, de promotie van projecten, de relatie tussen educatie, amateurkunst en erfgoed. Het is interessant om de komende jaren te volgen hoe kennis wordt vergaard en ontwikkeld om vragen die er leven te beantwoorden. Dat kan via de digitale enquête of door interviews en kennisactiviteiten.

Ad 7 Benutten van kennis voor bijsturing van de uitvoering

We kunnen op basis van de uitkomsten van de digitale enquête constateren dat er in ruime mate wordt geëvalueerd en gemonitord. Wat doet men met de resultaten? We kunnen op basis van de digitale enquête weinig relatie constateren met bijstelling van het beleid. 2/3^e provincies, gemeenten voorziet geen wijziging in beleid. Slechts 1/7^e voorziet bijsturing op basis van onderzoek (n=6). Het is interessant om te volgen of provincies en gemeenten beleid en uitvoering in de praktijk wijzigen op basis van voortschrijdend inzicht en zo ja, hoe zij dit doen.

Hoe deelt men kennis met derden? Waarom kiest men voor bepaalde vormen van kennisdeling? Levert dit het verwachte resultaat? Wat zijn bijvoorbeeld redenen om de uitkomsten wel of niet te publiceren en voor welke doelgroep(en) publiceert je de uitkomsten?

6.2 Van kennisvraag naar kennisactiviteit

In de digitale enquête geven de respondenten enkele suggesties voor de kennisactiviteiten, die het fonds organiseert. Hieronder volgt een weergave.

Geografische spreiding

Respondenten geven aan dat zij de *spreiding van activiteiten over het land* erg belangrijk vinden, anders neemt deelname aan een activiteit te veel tijd in beslag. Dus vooral kleinschalige bijeenkomsten in de regio en minder grootschalige landelijke conferenties.

Doelgroep

Kies voor activiteiten gericht op een specifieke doelgroep en maak onderscheid tussen provincies en gemeenten. Of kies voor een thema dat regionaal speelt, zoals een initiatief in Noord Nederland in samenwerking met Duitse collega's of andere specifieke projecten.

Vooraf bij gemeenten bestaat er een behoefte aan voorbeelden elders uit het land en (inter)nationale best practices. Een mogelijkheid is om vergelijkbare gemeenten bij elkaar te zetten en hen een of meer best practices te laten bespreken in relatie tot het beleid en het programma.

Frequentie

Men geeft aan dat het fonds de kennisactiviteiten best mag intensiveren, mits interessant en relevant. Vraaggericht opereren en een goed zicht op de wensen is hier essentieel.

6.3 Meetjaar 2010

De eerste editie van de digitale enquête cultuurparticipatie heeft inzicht geboden in de vragen en kennisgebruik van provincies en gemeenten rond het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012, van ontwerp tot en met monitoring en evaluatie.

De enquête uitgevoerd in 2009 levert informatie voor onderling leren en voor kennisactiviteiten georganiseerd door het Fonds. DSP-groep gebruikt de opbrengst van de enquête ook bij het opstellen van volgende enquêtes.

Waar in het eerste meetjaar de nadruk lag op de ontwerpfase en de opstartfase van de uitvoering, gaat de digitale enquête in 2010 nader in op de uitvoering en op monitoring en evaluatie van de uitvoering van het programma.

Volgend meetjaar komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Kennisontwikkeling en kennisgebruik (raadplegen personen, vakliteratuur, onderzoeksrapporten, gesprekken met instellingen, subsidieverantwoordelingen) in de uitvoering van het programma en met betrekking tot monitoring en evaluatie van de resultaten van het programma
- Bijsturen in de uitvoering naar aanleiding van kennisontwikkeling
- Good practices in de uitvoering van het programma (de projecten)
- Good practices monitoring en evaluatie
- Thema's volkscultuur, verankering en inzicht in resultaten

Bijlagen

Bijlage 1 Respons

Provincies

Alle 12 provincies hebben de vragenlijst ingevuld:

Noord-Brabant, Groningen, Noord-Holland, Gelderland, Flevoland, Zeeland, Friesland, Zuid-Holland, Limburg, Utrecht, Overijssel, Drenthe

Gemeenten

Alle 35 gemeenten hebben de vragenlijst ingevuld:

Alkmaar, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Delft, Den Bosch, Deventer, Dordrecht, Den Haag, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Heerlen, Helmond, Hengelo, Haarlem Haarlemmermeer, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Sittard-Geleen, Tilburg, Utrecht, Venlo, Westland, Zaanstad, Zoetermeer, Zwolle.

Bijlage 2 Tabellen

B 2.1 Wie heeft u geraadpleegd bij de ontwikkeling van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Collega's binnen de eigen provincie en/of gemeente	100	12	100	31	100	43
Collega's van andere provincies en/of gemeenten	92	11	61	19	70	30
Professionals uit de culturele sector	100	12	100	31	100	43
Professionals uit de welzijnssector	25	3	32	10	30	13
Professionals uit de onderwijssector	42	5	42	13	42	18
Professionals van woningbouwcorporaties	0	0	13	4	9	4
Andere professionals	33	4	19	6	23	10
Amateurs en vrijwilligers op het terrein van cultuurparticipatie	42	5	42	13	42	18
Deskundigen, wetenschappers, experts	75	9	32	10	44	19
Anders, namelijk	25	3	19	6	21	9
<ul style="list-style-type: none"> • vakliteratuur en studiereizen • diverse symposia • medewerkers Fonds Cultuurparticipatie • leden Raad voor de Cultuur Zeeland • jeugd en jongeren • gemeenten, cultureel aanjagers, provinciale instellingen cultuur, politici (inclusief Tweede Kamerleden), via de Expertmeeting Cultuurparticipatie Zuid-Holland op 21 april 2009 • de gedeputeerde • cultuurtoeristische sector • contact bij het Fonds voor Cultuurparticipatie 						

B 2.2 Welke bronnen heeft u geraadpleegd bij het ontwikkelen van het programma cultuurparticipatie 2009-2012? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Eigen evaluatie Actieplan Cultuurbereik provincie/gemeente	100	12	87	27	91	39
Evaluatie(s) Actieplan Cultuurbereik van andere provincie(s)/gemeente(n)	42	5	23	7	28	12
Landelijke evaluatie Actieplan Cultuurbereik	75	9	52	16	58	25
Andere evaluaties, bijv. evaluaties per project	67	8	42	13	49	21
Beleidsnota's	100	12	90	28	93	40
Onderzoek	75	9	55	17	61	26
Overige literatuur	50	6	39	12	42	18
Internetsite(s)	75	9	58	18	63	27
Anders, namelijk	33	4	7	2	14	6
<ul style="list-style-type: none"> • studiereis naar Londen • afdeling O&S provincie Flevoland • voortgangsrapportages op onderdelen • eigen cultuurparticipatieonderzoek • expertmeeting Cultuurparticipatie met gemeenten, culturaanjagers en provinciale instellingen • actieplannen van andere provincies 						

B 2.3 Indien u internetsites heeft geraadpleegd bij de ontwikkeling van het Programma Cultuurparticipatie, welke waren dit? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
www.cultuurplein.nl	42	5	42	13	42%	18
www.volkscultuur.nl	67	8	61	19	63%	27
www.minocw.nl	67	8	65	20	65%	28
www.cultuurnetwerk.nl	67	8	39	12	47%	20
www.cultuurparticipatie.nl	75	9	68	21	70%	30
www.kunstfactor.nl	50	6	29	9	35%	15
www.vng.nl	33	4	23	7	26%	11
www.erfgoednederland.nl	25	3	19	6	21%	9
Geen enkele website	0	0	7	2	5%	2
Anders, namelijk	25	3	16	5	19%	8
<ul style="list-style-type: none"> • wijkgericht werken, creative partnerships • diverse websites • www.fryslan.nl • sites Gelderse (ondersteunings)instellingen, ouderenmonitor Gelderland en diverse andere sites • Actieplan Cultuurbereik min OCW • buitenlandse publicaties • Diverse artikelen in tijdschriften en vakbladen 						

B 2.4 Ik heb voor al mijn vragen met betrekking tot het ontwikkelen van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 een afdoende oplossing kunnen vinden. (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	58	7	84	26	77	33
nee	42	5	16	5	23	10

B 2.5 Wat zijn de drie belangrijkste doelgroepen van het beleid actieve cultuurparticipatie binnen uw provincie/gemeente? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Alle inwoners	83	10	68	21	72%	31
Onderwijs	58	7	74	23	70%	30
Bewoners van achterstandswijken	17	2	42	13	35%	15
Laag opgeleide jongeren	0	0	7	2	5%	2
Jongeren met een verstandelijke of lichamelijke beperking	0	0	3	1	2%	1
Jongeren	83	10	71	22	74%	32
Speciaal onderwijs	0	0	3	1	2%	1
Senioren	17	2	13	4	14%	6
Niet-westerse allochtonen	25	3	23	7	23%	10
Westerse allochtonen	0	0	7	2	5%	2
Anders, namelijk	8	1	13	4	12%	5
<ul style="list-style-type: none"> • mensen die nu nog niet participeren • amateurs • Drechtstedenaren • amateurkunstenaars • amateurkunstbeoefenaars 						

B 2.6 Komen de programmalijnen en thema's uit het programma cultuurparticipatie ook aan de orde in uw reguliere cultuurbeleid? (n=43)				
	1 Ja, op een zelfde wijze als in het programma	2 Ja, op een andere wijze dan in het programma	3 Nee, dit is een nieuw onderwerp	4 Niet van toepassing
Programmalijn Amateurkunst	22	19	2	0
Programmalijn Cultuureducatie	26	14	3	0
Programmalijn Volkscultuur	11	9	23	0
Thema Diversiteit	23	13	3	3
Thema Verankering	25	10	4	3
Thema Vernieuwing	23	15	3	1

B 2.7 Komen facetten van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 terug in het reguliere cultuurbeleid? (n=43)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	100	12	100	31	100%	43
Nee	0	0	0	0	0%	0

B 2.8 Komen facetten van het Programma Cultuurparticipatie 2009-2012 terug bij andere beleidsterreinen dan cultuur? (n=43)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	75	9	97	30	91	39
Nee	25	3	3	1	9	4

B 2.9 Onderdelen van het cultuurparticipatiebeleid binnen de provincie/gemeente komen terug in: (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Onderwijsbeleid	25	3	87	27	70%	30
Ruimtelijk beleid	67	8	23	7	35%	15
Beleid Economische Zaken	33	4	26	8	28%	12
Beleid Sociale Zaken	50	6	39	12	42%	18
Wmo beleid	25	3	23	7	23%	10
Jeugdbeleid	75	9	87	27	84%	36
niet van toepassing	8	1	0	0	2%	1
Anders, namelijk:	17	2	19	6	19%	8
Anders, namelijk:						
<ul style="list-style-type: none"> • Wijkwerk • stimuleringsregeling combinatiefuncties onderwijs sport en cultuur • zie vraag 15 • beleid voor cultuurhistorie • Diversiteitbeleid, burgerparticipatie • Het afgelopen jaar is nadrukkelijk ingezet op de dialoog met het onderwijsveld met als doel de cultuureducatie te verankeren in het onderwijsbeleid. • minderhedenbeleid • integratiebeleid 						

B 2.10 Heeft uw gemeente/provincie deelgenomen aan het Actieplan Cultuurbereik? (n=43)		
	%	Aantal
Ja, mijn gemeente/provincie heeft deelgenomen.	95%	41
Nee, mijn gemeente heeft niet deelgenomen.	5%	2

B 2.11 Heeft de provincie/gemeente Actieplan Cultuurbereik geëvalueerd?						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja, alle onderdelen	75	9	76	22	76	31
Ja, afzonderlijke onderdelen	17	2	21	6	20	8
Nee	8	1	3	1	5	2

B 2.12 Hoe is dit Actieplan Cultuurbereik geëvalueerd? (n=39) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Gesprekken met uitvoerders	64	7	54	15	56	22
Evaluatie met projectgroep (in het veld)	18	2	21	6	21	8
Kwantitatief onderzoek	46	5	54	15	51	20
Indien provincie: evaluatie met gemeenten	55	6	4	1	18	7
Een combinatie van bovenstaande instrumenten	55	6	29	8	36	14
Adviescommissie	36	4	18	5	23	9
Visitatie	9	1	18	5	15	6
Anders, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • Kwalitatief onderzoek • Van het Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 is ook een inhoudelijke evaluatie naar OCW gestuurd. • formele verantwoordingen uitvoeringspartners • evaluatierapporten van diverse projecten en jaarverslagen van instellingen • gesprekken met de Adviesgroep, die betrokken was bij het Actieplan Cultuurbeleid • Omdat het Actieplan Cultuurbereik volledig geïncorporeerd was in het reguliere beleid, is de evaluatie daarvan ook van toepassing op de aanpak van cultuurparticipatie. Specifieke evaluaties zijn gedaan door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (i.s.m. de UvA) en door Mocca, het Amsterdamse expertisenetwerk voor cultuureducatie. • Voortgangsrapportages op onderdelen en de programma's uit de vorige cultuurnota zijn intern geëvalueerd. • monitoring • rapportage instellingen, database project Tumult • het Actieplan Cultuurbereik was onderdeel van regulier monitoringproces • inhoudelijke verslagen en verantwoordingen van projecten • door middel van evaluaties van de diverse uitgevoerde projecten • interviews met de doelgroep: jongeren • monitoring van ieder project afzonderlijk met behulp van een meegestuurde enquête. • Bij de afrekening van subsidies is de afgesproken uitvoering verantwoord 	9	1	50	14	39	15

B 2.13 Bestond de evaluatie van het Actieplan Cultuurbereik uit onderzoek naar resultaten, effecten, en/of naar het proces? (n=39) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Resultaten	91	10	93	26	92	36
Effecten	82	9	68	19	72	28
Proces	55	6	46	13	49	19

B 2.14 Bent u tevreden over de wijze waarop het Actieplan Cultuurbereik is geëvalueerd? (n=39)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	91	10	89	25	90	35
Nee	9	1	11	3	10	4

B 2.15 Wat heeft u/uw provincie/gemeente gedaan met de uitkomsten van de evaluatie? (n=39) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
We hebben de evaluatie gebruikt bij de opstelling van ons Programma Cultuurparticipatie 2009-2012.	100	11	93	26	95	37
We hebben de evaluatie gebruikt bij de opstelling van een beleidsnota cultuur/cultuurnota.	55	6	57	16	56	22
We hebben het reguliere cultuurparticipatiebeleid bijgesteld.	46	5	14	4	23	9
We hebben bijeenkomsten georganiseerd met het veld (culturele instellingen, uitvoeringspartners etc.).	46	5	14	4	23	9
We hebben niets met de uitkomsten gedaan.	0	0	4	1	3	1
Anders, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • communicatie met het veld • we hebben geconstateerd dat al met al veel mensen hebben kunnen genieten van cultuur door de subsidies ACB • we zijn naar een andere samenwerkingspartner gegaan (betreft marktplaats cultuureducatie voortgezet onderwijs) • Een aantal succesvolle activiteiten is nu structureel in de gemeentebegroting opgenomen. 	0	0	14	4	10	4

B 2.16 Heeft de evaluatie van Actieplan Cultuurbereik een publicatie opgeleverd? (n=39) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	36	4	18	5	23	9
Nee	64	7	82	23	77	30

B 2.17 Welke sectoren en/of externe partijen participeren op dit moment in de uitvoering van het Programma Cultuurparticipatie? (n=43)

	Financiering	Kennis	Netwerk	Draagvlak	Anders	(Totaal)
Afdeling Jeugd	7	8	7	7	1	30
Afdeling Onderwijs	4	10	8	6	1	29
Afdeling Economische Zaken	4	7	2	1	2	16
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling	8	4	7	4	4	27
Afdeling Ruimtelijke Ordening	2	6	3	0	3	14
Welzijnsorganisatie	1	5	16	3	1	26
Woningbouwcorporatie	5	1	4	5	2	17
Amateurkunstvereniging	1	4	17	12	1	35
Bewoners in georganiseerd verband (bijv. huurdersvereniging)	0	1	5	5	1	12
Culturele instelling	5	23	9	2	2	41
Bedrijfsleven	4	1	1	1	1	8
Gemeenten binnen de provincie	8	3	3	2	0	16
Andere partij (hieronder specificeren svp)	3	2	1	0	4	10
Andere partij: Anders, namelijk						
<ul style="list-style-type: none"> • Dienst Sociale zaken: financiering vanuit Aboutaleb- gelden (bevordering deelname aan cultuur voor kin- deren uit gezinnen met een minimuminkomen) Vanaf 2010 gaan we in gesprek met het landelijk jeugdcul- tuurfonds • Jongeren • Scholen • Organisatie van evenementen • Amsterdams Fonds voor de Kunst • Afdeling Veiligheid en Handhaving (vergunningen) • Bij de aangekruiste afdelingen spelen naast financie- ring ook Kennis, Netwerk en Draagvlak een net zo belangrijke rol. Andere partijen: scholen en onder- steuningsinstellingen. • de steuninstellingen zoals Theaterwerkplaats, Kunst- raad en KunststationC en IVAK • Deinst sociale zaken • Het Programma Cultuurparticipatie wordt in Zuid- Holland uitgevoerd door samenwerkingsverbanden van gemeenten en provinciale culturele instellingen. • Andere partners: <ol style="list-style-type: none"> 1. Sociale Zaken: financiering, netwerk, draagvlak 2. particuliere markt kunsteducatie (Jeugdcultuur- fonds) 3. Provincie Noord-Brabant: kennis, netwerk • Provinciale instellingen op gebied van amateurkunst en (erfgoed)educatie. • Provincie • kunstvakinstellingen: participatie van kunstvakstu- denten in programma' in de wijk • Fonds 1818¹¹ 						

Noot 11 Stichting Fonds 1818 tot nut van het algemeen is een vermogensfonds dat donaties verstrekt aan stichtingen en verenigingen voor algemeen maatschappelijke projecten zonder winstoogmerk. Het Fonds wil daarmee bijdragen aan een duurzame en leefbare samenleving.

B 2.18 Treden er wijzigingen op in het programma? (n=43)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja, reeds in 2009	0	0	10	3	7	3
Ja, vanaf 2010	33	4	32	10	33	14
Nee	67	8	58	18	61	26

B 2.19 Zo ja, op welk terrein hebben de wijzigingen zich voorgedaan? (n=17) <i>meerdere antwoorden mogelijk</i>						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Inhoudelijk (doelen)	25	1	46	6	41	7
Financieel (budget)	50	2	54	7	53	9
Uitvoering (wijziging in samenstelling samenwerkingspartners)	75	3	31	4	41	7
Anders	0	0	23	3	18	3

B 2.20 Wat is de rol van uw provincie of gemeente bij de uitvoering van het Programma Cultuurparticipatie? Maak a.u.b. onderscheid naar de verschillende programmalijnen <i>meerdere antwoorden mogelijk</i>			
	Amateurkunst	Cultuureducatie	Volkscultuur
Wij laten de uitvoering over aan anderen en volgen dit op afstand	24	27	21
Wij subsidiëren projecten, die worden jaarlijks volgens de gebruikelijke procedure verantwoord	36	32	33
Wij ondersteunen en faciliteren de uitvoering (bijvoorbeeld door personen met elkaar in contact te brengen, af en toe bijeenkomsten te organiseren etc.)	30	29	27
Wij stimuleren de uitvoering door regelmatig gesprekken te voeren, instellingen te bevragen over de voortgang, regelmatig bijeenkomsten te organiseren etc.	33	37	25
Wij werken mee in de uitvoering door deel te nemen in programma – of projectteams of een regie groep	15	17	18
Wij voeren zelf activiteiten uit in het kader van het programma/werkplan	4	7	5

B 2.21 Hoe houdt uw provincie/gemeente zicht op de dagelijkse praktijk van uitvoering? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Gesprekken met uitvoerders	83	10	100	31	95	41
Voortgangsbesprekingen met regie- of projectgroep	42	5	48	15	47	20
Financiële verantwoording van gesubsidieerde activiteiten	100	12	100	31	100	43
Inhoudelijke verantwoording van gesubsidieerde activiteiten	100	12	100	31	100	43
Onderzoek	83	10	45	14	56	24
Anders, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • ronde tafelgesprekken, relatiebeheer, bezoek projecten. • foto's en bezoek aan projecten • Onderzoek is incidenteel: alleen wanneer uitvoerende organisaties, zoals het AFK of Mocca dat niet doen, of in verband met algemene beleidsvoorbereiding. • Evaluatie tussentijds op onderdelen en tussenrapportages • signalen uit het veld • Via ambtelijke en bestuurlijke gesprekken met de samenwerkende gemeenten en provinciale instellingen (jaarlijks) • Monitoring met behulp van enquêtering 	25	3	13	4	16	7

B 2.22 Doet uw provincie/gemeente, of laat uw provincie/gemeente onderzoek doen naar de invulling en resultaten van het Programma Cultuurparticipatie? (n=43)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	100	12	71	22	79	34
Nee	0	0	29	9	21	9

B 2.23 Is dat onderzoek naar het gehele Programma Cultuurparticipatie of naar onderdelen van het programma? (n=34)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Wij doen onderzoek naar het gehele programma.	58	7	50	11	53	18
Wij doen onderzoek naar onderdelen van het programma.	42	5	50	11	47	16

B 2.24 En is dat onderzoek naar resultaten, effecten, of naar het proces? (n=34) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Resultaten	100	12	96	21	97	33
Effecten	75	9	82	18	79	27
Proces	67	8	46	10	53	18

B 2.25 Wat voor soort onderzoek doet uw provincie/gemeente? (n=34) <i>meerdere antwoorden mogelijk</i>						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Geen systematisch onderzoek, maar voortgangsgesprekken met regie- of projectgroep vormen de basis	25	3	32	7	29	10
Kwantitatief onderzoek/metingen	100	12	77	17	85	29
Kwalitatief onderzoek, zoals interviews met betrokken organisaties en/of instellingen	75	9	41	9	53	18
Externe adviescommissie	8	1	9	2	9	3
Visitatie	8	1	23	5	18	6
Anders, namelijk <ul style="list-style-type: none"> • geen systematisch onderzoek maar voortgangsgesprekken met uitvoerders • Monitoringgesprekken • Zo vindt in 2010 de vierjaarlijkse monitor Kunst en Cultuur plaats, gericht op de cultuurparticipatie van alle Amsterdammers. Ieder jaar verschijnt een Trendrapport cultuureducatie in Amsterdam (verzorgd door Mocca). In 2010 zal n.a.w. het stelsel cultuureducatie & onderwijs geëvalueerd worden. • op dit moment hebben we hierover nog geen overzicht • monitoring • De manier waarop we onderzoek laten doen moet nog overlegd worden. • verantwoording financieel en resultaatgericht 	8	1	27	6	21	7

B 2.26 Voert uw provincie/gemeente dat onderzoek dan zelf uit of laat u het anderen uitvoeren? (n=34)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
De provincie/gemeente voert zelf uit	17	2	73	16	53	18
De provincie/gemeente besteedt het onderzoek uit aan derden	25	3	14	3	18	6
De provincie/gemeente doet een deel van het onderzoek zelf en besteedt een deel van het onderzoek uit aan derden	58	7	14	3	29	10

B 2.27 En wie is er verantwoordelijk voor de uitvoering van monitoring en evaluatie van het beleid? (n=34) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Provincie/gemeente zelf	92	11	91	20	91	31
Gemeentelijk Bureau voor Onderzoek en Statistiek	0	0	32	7	21	7
Provinciaal Bureau voor Onderzoek en Statistiek	25	3	0	0	9	3
Universiteit	17	2	0	0	6	2
Extern onderzoeksbureau	25	3	0	0	9	3
Culturele instelling	25	3	23	5	24	8
Rekenkamer	0	0	0	0	0	0
Anders, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • intendant • afdeling cultuur in samenwerking met afdeling onderzoek en statistiek • Uitvoeringsorganisaties zoals het AFK en Mocca. • Onderzoek Centrum Drechtsteden 	0	0	18	4	12	4

B 2.28 Komen er publicaties voort uit de monitoring en evaluatie? (n=34)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	75	9	50	11	59	20
Nee	25	3	50	11	41	14

B 2.29 Zijn de publicaties beschikbaar voor derden? (n=20)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Ja	89	8	91	10	90	18
Nee	11	1	9	1	10	2

B 2.30 Gebeurt dit in een later stadium alsnog? (n=9)						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Komend jaar	0	0	0	0	0	0
Gedurende de looptijd van het Programma Cultuurparticipatie	0	0	56	5	56	5
Na afloop van de regeling	0	0	11	1	11	1
Nee	0	0	33	3	33	3

B 2.31 Hoe heeft u kennisdeling op het gebied van actieve cultuurparticipatie op dit moment georganiseerd binnen uw provincie/gemeente? (n=43) meerdere antwoorden mogelijk						
	Provincie		Gemeente		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Website					56	24
Cultuurkrant					14	6
Jongerenmagazine					2	1
Studiedagen, workshops etc.					35	15
Bijeenkomsten gericht op ontmoeting, netwerk etc.					74	32
(Lokale) kranten					33	14
(Lokale) radio en televisie					16	7
Anders, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • Het volgen van interessante projecten • Tijdens Projectgroep Fonds Cultuurparticipatie waarin alle participanten vertegenwoordigd zijn. • cultuurscout • Bijeenkomsten regio ambtenaren • Uitvoerder van het programma (St. Dario Fo, ondernemers in de kunst) houdt op 10 december a.s. een inspiratie/studiedag Community Art, waarvoor het gehele culturele veld is uitgenodigd. • Nog niet echt aan gewerkt. Gaat 2010 gebeuren. • Blick: een blad voor Amateurkunst • provinciale nieuwsbulletins • e-nieuwsbrief • geen kennisdeling • nieuwsbrieven • website Jeugd cultuurfonds • Directeurenoverleg Cultuur en Ondersteuningsbureau amateurkunst (Kunstcircuit) 					30	13

Bijlage 3 Begrippen

Programmlijnen

Amateurkunst: het actief beoefenen van kunst, uit passie, liefhebberij of engagement, zonder daarmee primair in het levensonderhoud te willen voorzien.

Cultuureducatie: de verzamelnaam voor kunsteducatie, erfgoededucatie en media-educatie. Cultuureducatie is leren over, door en met cultuur. Ook het leren beoordelen, genieten en zelf beoefenen van kunst – binnen- en buitenschools – hoort daarbij.

- Kunsteducatie omvat de disciplines: beeldende kunst, dans, literatuur, muziek, theater en audiovisuele kunst. Ook toegepaste kunsten en wereldcultuur maken hier onderdeel van uit.
- Erfgoededucatie heeft betrekking op archeologie, cultuurlandschap, monumenten, musea, archieven en bibliotheken en omvat een breed spectrum aan activiteiten voor allerlei publieksgroepen, die zowel kennis en begrip als beleving van erfgoed tot doel hebben.
- Media-educatie gaat over het leren interpreteren van de inhoud van media, het bepalen door welke belangen of waardesystemen deze worden gestuurd en het bewust worden van de plaats en rol van media in het persoonlijke en maatschappelijke leven.

Volkscultuur: het geheel van cultuuruitingen die als wezenlijk worden ervaren voor specifieke groepen, steeds onder verwijzing naar traditie, verleden en nationale, regionale of lokale identiteiten.

Thema's

Diversiteit: brede deelname aan cultuurparticipatie. Het gaat om alle leeftijden, bevolkingsgroepen en opleidingsniveaus.

Vernieuwing: bevordert ontwikkeling en innovatie van de drie programmlijnen op alle niveaus (scholing/opleiding, productie, presentatie en afname).

Verankering: het opnemen van verrichte succesvolle activiteiten in regulier beleid en daarbij behorende programma's van de deelnemers na afloop van de bijdrage door het fonds.

Cultuurparticipatie: actieve en passieve deelname aan cultuuruitingen.